

Körösladányi Általános Művelődési Központ

„Zöldág” Napköziotthonos Óvoda

5516 Körösladány, Arany János utca 5.

E-mail: zoldagovi@gmail.com

Tel/fax: 66/474-061; OM azonosító: 201 996

Körösladányi Általános Művelődési Központ

Zöldág Napköziotthonos Óvoda

5516 Körösladány

Arany J. u. 5.

AZ INTÉZMÉNY SAJÁTOS PEDAGÓGIAI FELADATAI

A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek elfogadásának feltételei

A hátrányos helyzetű (HH) és a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH)

gyermekek befogadása

Készítette: Kardosné Bödök Júlia

2020.

A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek elfogadásának feltételei

Alapelveink:

A sérült ember is egyedi, megismételhetetlen, ezért sajátos nevelési megközelítést, egyéni bánásmódot igényel ugyanúgy, mint bárki más, elsősorban ember, s csak aztán sérült, nem helyette kell cselekednünk, hanem a szükséges feltételeket kell megteremtenünk.

Az integrált nevelés várható előnyei:

- Mind a befogadó, mind az SNI gyermek személyiségére pozitív hatással lehet
- empátiás készségük fejlődik a másság megismerésével
- az SNI gyermek szociális készségei, alkalmazkodó képessége fejlődik
- beilleszkedik ép társai közé
- előkészíti az iskolai integrációt

A sajátos nevelési igényű gyermek szempontjából várható előnyök:

- konfliktuskezelő stratégiákat sajátít el
- megtanul harcolni, küzdeni, nő a kitartása
- megsokszorozott szociális kölcsönhatások érik
- társadalmilag elfogadott magatartás-repertoárt sajátít el
- fejlődik az alkalmazkodó képessége
- szocializációja magasabb szintet ér el.

A normál fejlődésmenetű gyermek szempontjából várható előnyök:

- megismerkedik a mássággal, tapasztalatokat szerez,
- fejlődnek a morális értékei (empátia, segítőkészség, tolerancia),
- megtanulja az együttműködés más formáit,
- elfogadóbbá válik,
- önismerete, önértékelése erősödik,
- fejlődik az alkalmazkodóképessége.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei:

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a gyermek életkori sajátosságainak fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti, a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg,
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják,
- a rehabilitációs, rehabilitációs egyéni vagy csoportos fejlesztés gyógypedagógiai kompetencia, az egyéni fejlesztési tervhez pedig szakirányú végzettségű gyógypedagógus közreműködése szükséges.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők:

- a fogyatékoság típusa, súlyossága,
- a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás ideje
- korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetén a korai időszak fejlődésmenete
- a gyermek életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei, családi háttere.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai:

- a mozgásszervi, érzékszervi, értelmi, vagy beszéd-fogyatékoságból, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékoságból, autizmus spektrum zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása, vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására,
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása, és használatuk megtanítása,
- az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése,
- a fejlesztés rövid távú céljait, minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai, orvosi, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára:

- az óvodai dolgozók és a szülők, és a csoportba járó gyermekek megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadásáról, és a vele való együttműködésről
- sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása,
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés,
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével,
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes,

- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának, rehabilitációjának megvalósulásához.
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása
- a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.
- a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az óvodánkban megvalósuló integrált nevelés

Cél: A Szakértői Bizottság által SNI-nek nyilvánított gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása az integrált óvodai nevelés keretében.

Feltétel: Az integrált nevelés hatékony működéséhez szükséges, hogy az óvodapedagógusok nyitottak legyenek a befogadáshoz, elsajátítsák a befogadáshoz, az egyéni bánásmód és differenciálás központú neveléshez szükséges készségeket.

Fontos az integrációt támogató környezet, az óvodai intézmény felkészítése az integrált pedagógiai programok befogadására, alkalmazására.

Tevékenységek:

- helyzet-, állapot felmérés, igények felmérése,
- az integráció személyi és tárgyi feltételeinek megteremtése; kapcsolatfelvétel szakemberekkel (a felmerülő szükségletek alapján),
- együttműködési formák és szintek megbeszélése, megállapodás,
- az óvodai és szülői közösség minden szintjének felkészítése,
- a fejlesztő eszközök, speciális eszközök beszerzése, a fejlesztőhelyiség berendezése (a gyermekek szükségleteinek figyelembevételével),
- az integrált nevelés megvalósítása megfelelő szakemberekkel, egyéni és csoportos formában,
- továbbképzések, tréningek, szakmai műhelymunka, esetmegbeszélések.

A célirányos, sérülés-specifikus fejlesztés lehetővé teszi a továbbiakban az iskolai kudarcok csökkentését, képességeik kibontakoztatását, segít megfelelő iskola kiválasztásában, előkészít az iskolai életre.

Az óvodai felvétel feltételei:

- betöltött 3. életév,
- közösségbe illeszthetőség, integrálhatóság,
- óvodaérettség
- segédeszközzel, vagy a nélkül történő helyváltoztatás, illetve megtaníthatóságának lehetősége,
- alapfokú önkiszolgálási szint megtaníthatóságának jelei,
- a gyermek mindenképp álló érdekeit szolgáló, és a tényleges fejlődést biztosító megállapodás az óvoda, és a szülő, gondviselő között,
- az esetlegesen társuló fogyatékoság maximum enyhe mértéke.

Óvodakezdéshez szükséges dokumentumok:

- orvosi diagnózis, vagy a vizsgálat folyamatáról szóló igazolások,
- a megelőző pszichológiai, gyógypedagógiai vélemények, vizsgálati eredmények,
- a szükséges otthoni gyógyszerekről szóló szakorvosi vélemény,

- a Szakértői és Rehabilitációs Bizottságok Szakvéleménye, azok javaslatai, a szakmai ellátásra, fejlesztésre vonatkozó előírások.

Az integrált nevelés célja:

- a Szakértői Bizottság szerint a 3–7 éves integrálható SNI gyermekek normál közösségbe való beillesztése, befogadása, nevelése,
- a sajátos nevelési igényből következő hátrányok csökkentése,
- az ép és a sérült gyermekek közötti kölcsönös elfogadás, és tolerancia kialakítása,
- az SNI gyermekek nevelése, fejlesztése a túlterheltség elkerülésével,
- fejlesztésük megvalósulása a számukra megfelelő területeken,
- az adott gyermek fejlődésének üteméhez igazított elvárások,
- a megfelelő iskolai életre való felkészítés.

Feladataink, a kitzűzött célok elérése érdekében:

- szakemberek, gyógypedagógusok segítségével, irányításával habilitációs, rehabilitációs fejlesztés,
- a sérült területek, képességek fejlesztése, kompenzálása játékos, életkorhoz igazodó, (terhelhetőséghez is), egyéni, (külön) és csoportos (közös) foglalkozási formában,
- differenciált, egyéni bánásmód az eltérő ütemű fejlődés lehetőségének biztosítása,
- az SNI gyermek szocializációjának elősegítése, önállóságra nevelés.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak biztosítják:

- az együttnevelés megvalósításában érvényesül a habilitációs, rehabilitációs szemlélet, és a sérülés-specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz,
- a gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az **együttneveléshez szükséges**

kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus:

1. szükség esetén a gyermek egyéni fejlesztési tervének megfelelően- melyet a gyógypedagógussal közösen készít- individuális módszereket, technikákat alkalmaz
2. a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén- eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
3. egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
4. alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,

5. együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

• **A gyermek fogyatékoságának, autizmus** spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához **igazodó szakképesítéssel rendelkező** szakirányú végzettségű **gyógypedagógus az együttműködés során:**

1. segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását
2. javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására
3. segítséget nyújt a szükséges speciális (segédeszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről)
4. együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
5. segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
6. kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
7. részt vesz a befogadó közösség felkészítésében
8. részt vesz az óvodai foglalkozások és tevékenységek adaptációjában

Az óvoda humán erőforrásai, személyi feltételek

Személyi erőforrásként biztosítjuk a megfelelő szakember ellátottságot. Az SNI gyermekek létszáma és sérülésük súlyossága függvényében alkalmazzuk a szakembereket, gyógypedagógusokkal is, de törekvünk, hogy mihamarabb képezzünk saját óvónőinkből gyógypedagógusokat - a fogyatékoságnak megfelelő végzettségű gyógypedagógust- és nevelő munkát segítőt.

Minden csoportban, ahol SNI gyermek integráltan nevelkedik, szükséges min. 1 fő gyógypedagógiai asszisztens, aki folyamatosan segíti az SNI gyermeket a csoportban eltöltött időben. A gyógypedagógiai asszisztensek számára külön munkaköri leírás szükséges. Rövid távú terveink között szerepel, hogy gyógypedagógiai asszisztenseket képezzünk a pedagógiai asszisztens végzettségű munkatársak közül.

Szakértői vagy nevelési tanácsadó által kiállított szakértői véleménnyel rendelkező gyermekek

Fejlesztő program (tevékenységi típus)	Intenzitása	Fejlesztő programot végző szakember	Formája	Fejlesztő tevékenység jellege
Hiányzó funkciók megindítását célzó program: beszédindítás	rendszeres	Logopédus, Gyógypedagógus	egyéni	másodlagos prevenció
Testi, érzékszervi sérülésekre, zavarokra épülő, a sérült funkció korrigálását, kompenzálását segítő program: mozgásfejlesztés, hallásfejlesztés, beszédfejlesztés,	rendszeres	szomato-pedagógus, TSMT terapeuta, konduktor/gyógytornász, gyógy-testnevelő, szurdo-pedagógus, logopédus	egyéni vagy kiscsoportos (2-3 fő)	másodlagos prevenció

- hallásfejlesztés, Szurdopedagógus
- látásnevelés, Tiflopedagógus
- beszédfejlesztés, Logopédus
- autizmus specifikus módszer, Gyógypedagógus
- komplex gyógypedagógiai fejlesztés. speciális képzettségű gyógypedagógus terapeuta

Jól működő funkciók szinten tartását célzó program:

pl. plusz szabadidős foglalkozás

Óvodapedagógusok által szervezett csoportos foglalkozás. Elsődleges prevenció.

Különleges gondozási igényhez kapcsolódó részprogram:

TSMT

Szocializációs program:

- társkapcsolatok,
- önkiszolgálás,
- feladattudat,
- szabálykövetés,

Gyógypedagógus alkalmazása

Az óvodában gyógypedagógus, gyógypedagógus-logopédus, TSMT terapeuta, pszichológus, fejlesztő pedagógusok gyógypedagógiai és pedagógiai asszisztensek, szomato-pedagógus, segítik a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusokkal való együttműködésre, az óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelő munkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az óvodában integráltan nevelkedő SNI-s gyermekek sérülés specifikus ellátásához az óvoda igénybe veszi a területileg illetékes szakszolgálat, nevelési tanácsadó és a békéscsabai Napraforgó Alapítvány, illetve vállalkozó speciális gyógypedagógus (pl.: szurdopedagógus) szakembereinek munkáját.

Tárgyi feltételek

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte biztosítja a célok megvalósítását. Az eszközöket, felszereléseket a ténylegesen ellátott feladatok arányában, fokozatosan, és folyamatosan teremtjük elő.

Az óvodába való akadály nélküli bejutás lehetősége adott. A belső közlekedésben, az ajtóknak nincs küszöb, a folyosó elég széles, a mosdót, öltözőket könnyen meg lehet közelíteni, és használni.

A hatékony egyéni, és kiscsoportos fejlesztéshez rendelkezésre áll több megfelelő helyiség, melyek nagysága, bútorzata, mérete, formája, funkciói felszereltsége alkalmazkodik, és illeszkedik az SNI gyermekek alapító okiratban felsorolt sérüléséhez. Rendelkezünk külön logopédiai szobával, és mozgásfejlesztő helyiséggel is.

Az óvoda tornatermének a beosztását az intézmény minden csoportjának óvodapedagógusával egyeztetve közösen kell elkészíteni. A beosztásnak tartalmaznia kell: a hét napjait, a napokon belüli időpontokat, valamint a csoportos testnevelésnek az idejét is.

A tágas csoportszobák elegendő teret, és megfelelő helyet biztosítanak a szabad játékhoz; különböző játéktevékenységekhez, mozgásos, énekes, ill. szabályjátékokhoz, spontán, szabad mozgáshoz, az étkezéshez, esetleges gondozási feladatokhoz.

A gyermekek önállóságának, alkalmazkodásának kialakulásában segítségünkre van a berendezések mobilitása, a terem igény szerinti alakíthatósága. A csoportszoba berendezésénél az SNI gyermek sérülési típusán túl odafigyelünk a fiúk, lányok arányára is, a gyermekek érdeklődésére.

A nevelés tartalmi fejlesztéséhez szükséges eszközök, berendezések, (képességfejlesztő játékok, szemléltető eszközök, valamint az SNI gyermekek nevelését, fejlesztését biztosító speciális terápiás eszközök, berendezések) nélkülözhetetlenek, beszerzésük folyamatosan történik.

Az udvari, csoportszobai játékok, felszerelések szolgálják a gyermekek közös együtt játszásának lehetőségeit.

Szakirodalom olvasása, nevelési, gyógypedagógiai írások nyomán követése valamennyi pedagógus részéről folyamatos.

A Faliújságunk több funkciós, létrejött egyrészt a gyermekek által készített munkák kihelyezése céljából, valamint külön területen a szülők számára, mint információs csatorna, aktuális, közérdekű hírek, újdonságok tájékoztatására.

Az óvodai élet megszervezése, szervezeti keretek

Az óvodai élet megszervezése a hagyományos óvodai élet szervezésétől nem tér el, hanem kiegészül a speciális ellátásokkal, fejlesztésekkel. Az általános napi- és heti rend mellett, azzal párhuzamosan pontos időbeosztás szerint történnek a speciális megsegítések, foglalkozások. Fontos a tevékenységek közti harmonikus arányok betartása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A csoportok szervezése

Az SNI gyermek felvételéről, ellátásának tényleges biztosítottságáról az óvoda vezetője dönt. Az óvodai csoport létszám maximum 25 fő.

Az enyhe értelmi fogyatékos, beszéd fogyatékos, és pszichés fejlődési zavarral küzdő kettő gyermekként, a mozgásszervi, érzékszervi, autizmus spektrum zavarral küzdő három gyermekként vehető számításba.

Napirend

A napirend során mindig csak annyi segítséget kap a gyermek, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges. A napirend összeállítása tükrözi az SNI gyermekek igényeit, szükségleteit. Más a tevékenységi idő, hosszabb az étkezés időtartama, a gyermek gyorsabban elfárad, több, vagy gyakoribb pihenésre van szüksége. Fontos, hogy az egyéni fejlesztés ideje ne ütközzön a csoportos fejlesztésével, a gyermek mindkettőben részt tudjon venni.

Az együttes (csoporttal közös) és a külön fejlesztés időtartama, aránya a lehető legoptimálisabb az SNI gyermek egyéni szükségleteihez viszonyítva. A megadott napokon, a délelőtti egyéni fejlesztésre szánt intervallumon belül a gyógypedagógusnak adott a szabadsága a gyermekek sorrendiségének megválasztásában, figyelembe véve a gyermekek aktuális állapotát. A szülők felé elvárás, hogy időben hozzák be gyermeküket a fejlesztésre.

Heti rend

A foglalkozások az SNI gyermekek számára kötelezőek! A kötött foglalkozások naponkénti szervezett beosztása, a gyógypedagógus meghatározott közös foglalkozásokon történő részvétele stabil keretet biztosít mind az egészséges, mind a sérült gyermekek fejlesztéséhez.

Az SNI gyermekek fejlesztésének napra megjelölt ideje meghatározott, merev, a folyamatos reggeli, és az ebéd közötti időtartamra esik, nem zavarva az óvodapedagógus csoportos foglalkozását. A segítő szakemberek délelőtti időtartamban jelennek meg az óvodában.

A dokumentációk

Az óvodapedagógus részéről:

- az SNI gyermek létét, probléma rövid leírását a csoport naplóban, fejlettségét, megfigyelését leíró feljegyzéseket a gyermek saját mérési-értékelési (Ez én vagyok) dossziéjában kell rögzíteni
- Felvételi- és mulasztási naplóban a szakvélemény számát, a felülvizsgálat időpontját, a BNO kódot kell nyilvántartani.

A gyógypedagógusok részéről:

- Egyéni fejlesztési tervek, Foglalkozási napló vezetése, a további adminisztráció az óvodavezető döntése (heti foglalkozások időrendi tervezése, egymásra épültsége, összehangolása a gyógypedagógusok között).

A gyermekek értékelése, a fejlődés mutatói:

Fejlődésük mutatóit két szinten kell vizsgálni, illetve vizsgáltatni:

- óvodán belül meghatározott időszakonként (év eleje, félév, év vége),
- óvodán kívül a szakértői hálózat segítségével.

Az értékelés alapja az a komplex gyógypedagógiai, pszichológiai, logopédiai vizsgálat és dokumentáció, melyet az óvodába lépéskor (beszoktatási idő után) a szakemberek végeznek el. A komplex vizsgálatot legalább évente egyszer el kell végezni, illetve a változásokat azonnal dokumentálni kell.

A fejlesztés szinterei:

- a csoporton belül, a foglalkozások keretében (kölsönös konzultáció alapján),
- az erre a célra kialakított fejlesztő helyiségben, egyéni vagy kiscsoportos szervezési formában logopédiai szobában, tornateremben, udvaron.

A gyógypedagógus munkakörének szabályozása:

A gyógypedagógus kötelező óraszama 21 óra. Mivel az óvodában nem valósítható meg a tanórai időkeret, ezért ez a gyermek érdekeit szem előtt tartó rugalmasabb időkeretben is megvalósulhat, amennyiben az sni gyermeklétszám ezt lehetővé teszi:

1. Csoporton belül:

- lehet megfigyelő,
- tanácsadó differenciált munkában segíthet (óvodapedagógus és gyógypedagógus. együttműködése közös foglalkozásokon=csoportos fejlesztés!),
- fejlesztő feladatok beépítése a közös foglalkozásokba.

2. Csoporton kívül:

- egyéni, ill. kiscsoportos fejlesztések tartása, rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztés,
- kapcsolattartás feladatai,

- az együttnevelés érdekében rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység végzése, sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása, használata, (igazodva a sérülés súlyosságához, halmozódásához).

Az SNI gyermek beszoktatása, szociális készségeinek, kapcsolatrendszerének fejlesztése:

Fokozatos beszoktatás (időtartamban, a szülővel közösen bent töltött időben, majd nélküle, a szociális kapcsolatokban, tevékenységi területekben, csoportban eltöltött időben). A gyógypedagógusnak végig közreműködő szerepe van.

A gyermekcsoport felkészítése:

- Komplex személyiségfejlesztés pl. a bizalomra, elfogadásra, toleranciára épülő csoportos játékokkal=drámapedagógia eszközeivel, népi mondókákkal, mesékkel.
- Az egészséges csoporttársak is ismerkedjenek meg a fejlesztő helyiségekkel, a fejlesztő eszközökkel.
- Ismerjék meg, próbálják ki a speciális eszközök, segédeszközök használatát: pl. speciális kanál, ceruza, kerekesszék, stb.
- Fel kell hívni az egészséges társak figyelmét, hogy a gyógyászati és egyéb segédeszközök nem játékok, sérült társuknak szüksége van rájuk a boldoguláshoz, (mindennapi életben való helytálláshoz) épségükre vigyázniuk kell nekik is. Ez az egészséges gyermekközösség szociális készségeinek, toleranciájának, az elfogadás, megértés attitűdjének kialakításának eszköze is lehet.

A gyógypedagógus fejlesztő tevékenysége:

Jellemző az általános céloknak megfelelő fejlesztési feladatok ellátása, kiegészülve a differenciálás biztosításával. Közös, csoportos tevékenységekben az óvodapedagógussal együtt az anyanyelvi nevelésben, a matematikában, a külső világ tevékeny megismerésében, a mozgásnevelésben.

Külön, egyéni fejlesztő tevékenység formájában:

- sérülés-specifikus egyéni fejlesztés,
- a Szakértői Bizottság véleménye, javaslatai alapján, ennek értelmezésében és a mindennapi gyakorlatba való átültetésében, megvalósításában a gyógypedagógus segítséget nyújt az óvodapedagógusoknak;

Kompetenciák és feladatkörök:

A gyógypedagógus, segítő szakember, és az óvodapedagógus kompetenciájának, a feladatköröknek pontos meghatározása, tisztázása az együttműködés megkezdése előtt elengedhetetlen, mind a funkciók, mind pedig a kapcsolattartás kötelezettségét és formáit illetően. A feladatköröket és kompetenciákat a munkaköri leírások konkrétan tartalmazzák.

Az óvodapedagógusok és a gyógypedagógusok, segítő szakemberek egymás pedagógiai munkájának ellenőrzésére, minősítésére és értékelésére nem kompetensek! Viszont az a közös cél, hogy mind az

egészséges, mind az SNI gyermekek optimális fejlesztése érdekében együtt kell működniük minél hatékonyabban.

Az óvodapedagógusok pedagógiai, munkajogi ellenőrzését az óvoda vezetője (mint vezetői funkció) végzi.

Az ellenőrzés formái, gyakorisága:

- dokumentációk ellenőrzése,
- hospitálás, óralátogatás közösen az óvodavezető és a módszertani intézmény vezetője.

A gyógypedagógus és az óvodapedagógus érintkezési formái:

- megbeszélés, tanácsadás,
- írásbeli rögzítések, a foglalkozásokon való segítség, szakmai konzultáció.

Egyeztetések, egymás munkájának összehangolása:

Az óvodapedagógusok megkapják a gyógypedagógustól a csoportjukba felvett SNI gyermekek, csoporton kívüli fejlesztési tervének időbeosztását.

Az SNI gyermekek egyénre lebontott, a gyermek speciális szükségletei szempontjából fontos információkat, a mindennapos feladatok összesítését.

A gyógypedagógus, a logopédus (és más segítő szakemberek) egyeztetik az óvodai sajátos programok (kirándulás, ünnepek, megemlékezések stb.) időpontjait, amelyekből az SNI gyermekek nem maradhatnak ki.

Az óvodapedagógusok kötelessége értesíteni a gyógypedagógust, ha a gyermek hiányzik, vagy hosszasan távol marad az óvodától. Ezért, aktuális esetben ebből a célból változtathatnak az egyéni fejlesztések időpontjain. Szervezés területén közösen alakítják ki a legmegfelelőbb feltételeket az SNI gyermekek óvodai csoporton belüli tevékenységeihez, beleértve a kiszolgáló helyiségeket is (akadálymentesség, ülés helyzetek támaszkodási lehetőségek, elérhető méretek stb.). Javaslatot tesznek az átalakításhoz, az eszközök, berendezési tárgyak beszerzéséhez, melynek költségvetési kihatásait az óvoda vezetője oldja meg.

A dajkát, segítőket is közösen készítik fel a sérült gyermekek fogadásával, nevelésével, gondozásával kapcsolatos gyakorlati teendőkre, amelyeket a Napirendben is rögzítenek.

Elvárások:

A család elvárása az óvoda felé:

- a gyermek integrálhatósága esetén a befogadása, pozitív példa nyújtása,
- a gyermek önmagához képest történő fejlesztése a szakszerű ellátás következtében,
- testi, lelki épségének megóvása,
- folyamatos, szakszerű tájékoztatás,
- legyen partner az óvoda a gyermek nevelésében.

A fenntartó elvárása az óvoda felé:

- az SNI gyermek kapja meg a sérülés-specifikus ellátást, az esélyegyenlőség biztosítva legyen.

A gyermekek elvárása az óvoda felé:

- legyen olyan hely, ahol jó lenni, sokat lehet játszani, biztonságban érzi magát, odafigyelnek rá és törődnek vele,
- egyéni bánásmódban részesül, megkapja a sajátos nevelési igényének és egyéniségének legmegfelelőbb ellátást, játszva tanul.

Az óvoda elvárása a fenntartóval szemben:

- biztosítsa az integráció személyi és tárgyi feltételeinek megvalósítását, finanszírozását

Az óvoda elvárása a gyógypedagógussal szemben:

- szaktudással, és kellő rugalmassággal végezze a sérülés specifikus fejlesztést,
- támogassa az óvodapedagógus munkáját, csoportos fejlesztésen belül biztosítsa a differenciálást, az egyéni bánásmódot, segítse az ép közösséget a befogadás folyamatában.

A gyógypedagógus elvárásai a fenntartóval szemben:

- finanszírozza az SNI gyermekek sérülés-specifikus ellátásához szükséges szakembereket, fejlesztő eszközöket, terápiás eszközöket,
- lehetőségeihez mérten támogassa a továbbképzési programokon való részvételt
- a jogszabályokban előírt kötelezettségeit teljesítse az SNI gyermekek integrációjának elősegítésében.

A gyógypedagógus elvárásai az óvodával szemben:

- a fejlesztés személyi, és tárgyi feltételeinek biztosítása,
- pozitív hozzáállás az SNI gyermekek befogadását illetően az óvoda „többlet szolgáltatásainak” rangsorolása, (a fejlesztések kiemelése fontosság szempontjából),
- az óvodapedagógusokkal szemben együttműködés, pozitív attitűd a javaslatok, tanácsok el-és megfogadása, alkalmazása.

Az óvoda elvárásai a szülővel szemben:

- a gyermek érdekeit mindenkor szem előtt tartó, együttműködő, egymást (gyermek, gyógypedagógus, óvodapedagógus, óvoda), kölcsönösen segítő, megsegítő magatartásforma kialakítása, betartása,
- időhatárok betartása.

Az óvoda elvárásai az egészséges gyermeket nevelő családokkal szemben:

- elfogadás, magas fokú tolerancia,
- tartózkodás a diszkriminatív magatartásformáktól, megnyilvánulásoktól.

Az SNI gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgás szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása, és/vagy funkció zavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe. A 3–7 éves integrálható mozgáskorlátozott gyermekek az óvodai nevelés során, szociálisan, értelmileg és érzelmileg is érettebbé válnak az iskolai életre. A mozgássérült gyermekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik. Csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata. Az ép gyermekek részéről a gyermeki előítéletmentességre lehet építeni. Ezzel a későbbi társadalmi integrálódás, a természetes elfogadó attitűd kialakulását segíthetjük, valamint, lehetőségük lesz megtanulni a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát.

Ismerkedés az óvodával

A szülőknek lehetőséget kell adni, hogy gyermekükkel a beszoktatás előtt látogassanak el az óvodának abba a csoportjába, ahova a gyermek felvételt nyert. Fontos, mivel a sérült gyermekek és családjaik igen szűk körben élnek, ismeretségi körük gyakran a gyermek állapota miatt meghatározott.

Beszoktatás

Az óvodában a szülővel közösen és fokozatosan valósítható meg a beszoktatás. Időtartamát az óvodapedagógus, és a szomatopedagógus határozza meg a szülővel egyetértésben. A beszoktatás több szinten történik. Nagyon fontos, hogy a csoportszobán kívüli helyiségek (egyéni és kiscsoportos fejlesztő helyiségek, tornaszoba, udvar) megismerésekor is jelen legyen a szülő, mindaddig, ameddig ezt a pedagógus és a gyermek igényli.

Napi kapcsolattartás

Fontos, hogy a mindennapi – a gyermeket érintő – eredményekről, problémákról állandó tájékoztatás történjen mind a szülők, mind a pedagógusok részéről. Fontos a szükségletekkel kapcsolatos információ, a technikai segédeszközök használatának, kezelésének ismerete, az esetleges gyógyszerhatás várható következményének jelzése, amely a gyermek viselkedését, figyelmét befolyásolhatja. A szülők figyelmét fel kell hívni, hogy a gyermeknek az önállóság elérése érdekében nagyon fontos az óvodában elsajátított tevékenységek otthoni gyakorlása is.

Továbbá, ha a mozgáskorlátozott gyermek óvodán kívüli fejlesztésre, foglalkozásra jár, ezt az adott napon figyelembe kell venni, hogy az esetleges túlterhelést el lehessen kerülni.

A mozgáskorlátozott gyermekek óvodai nevelésének célja

- törekedni kell a mozgásos tapasztalatszerzés belülről jövő igényének kialakítására, az akadályozottság, hátrány leküzdésének készítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére.

Az integráltan nevelhető mozgássérült gyermekek köre

A Szakértői Bizottság feladata annak eldöntése és vizsgálata, hogy a gyermek nevelhető-e normál, óvodai közösségben fizikai korlátai, motoros akadályozottsága, egészségi állapota, esetleges társuló fogyatékoságai, az általa használatos segédeszközök, valamint az óvoda tárgyi feltételei, sérülésspecifikus szakember ellátottsága figyelembe vételével, mérlegelésével.

Az integrálhatóság feltétele

Az önellátás esélyeivel arányos, nagymértékben függ a mozgásállapottól. Az integráció során azt kell szem előtt tartani, hogy a gyermek tanuljon meg legalább segédeszközzel (támbottal vagy járókerettel) közlekedni és az önkiszolgálás lehető legmagasabb fokát érje el. Amennyiben a gyermek ezekre képes, az óvodában való nevelése, fejlesztése maximálisan ajánlott. Előnyös, ha kézfunkciójuk fejlett annyira, hogy elemi szinten, kis segítséggel ellássák magukat. Kommunikációjuk olyan szintű legyen, hogy társaikkal és a felnőttekkel kapcsolatot tudjanak teremteni, szükségleteiket tudják jelezni.

A gyógyászati segédeszközök nagy részét a szakorvos írja fel. Használatukat célszerű a szülőkkel megbeszélni, és az óvodában is, otthon is használni, ügyelve a megfelelő higiéniai tisztántartására. Az új segédeszközöknél hosszabb szoktatási időt kell betervezni.

A speciális fejlesztés biztosítása

Gyógypedagógus (szomatopedagógus) végzi a megfelelő egyénre szabott fejlesztést, és az óvodapedagógus tőle kap szakmai segítséget munkájához.

Csoportszervezés, szervezési feladatok

A heterogén csoportforma pedagógiailag indokolt. Az óvodapedagógusok és a szomatopedagógus közösen alakítják ki a legmegfelelőbb feltételeket a mozgássérült gyermekek csoporton belüli tevékenységeihez, beleértve a kiszolgáló helyiségeket is (akadálymentesség, ülés helyzetek, támaszkodási lehetőségek, elérhető méretek stb.). Javaslatot tesznek az átalakításhoz, az eszközök, tárgyak beszerzéséhez. A dajkát is közösen készítik fel a mozgássérült gyermekek fogadásához szükséges gyakorlati teendőkre.

Az óvodai nevelés feladatai:

Megelőzés:

- a gyermek állapotromlásának megelőzése,
- az esetleg kialakuló rendellenességek kiküszöbölése,
- a másodlagos degeneratív elváltozások megakadályozása,

- másodlagos személyiség- vagy viselkedészavarok kialakulásának megelőzése, melynek érdekében az életkornak megfelelő szinten a mozgáskorlátozott gyermeknek ismernie kell a számára káros testhelyzeteket és tevékenységeket is.

Korrekción:

- a testi, és a személyiségben bekövetkezett károsodások befolyásolása, kiküszöbölése,
- a sérült funkciók egy idejű korrigálása, mivel mindegyik hatással van a másik területre is,
- a súlypont mindig a legfőbb hiányosság korrekációján van.

Kompenzáció:

- a sérült, kiesett funkciók – amelyeket biztosan nem lehet korrigálni – más tevékenységekkel történő helyettesítése (különböző technikai segédeszközök igénybe vétele). Bizonyos esetekben teljes kompenzációt lehet elérni, más esetekben meg kell elégedni a funkció részleges pótlásával.

A leggyakoribb kórformák:

- a végtagok fejlődési rendellenességei és különböző fokú hiányai,
- petyhüdt jellegű bénulást okozó kórformák,
- spasticus (görcsös), athetikus (túlmozgásos) és ataxiás (mozgáskoordinációs zavar) jellegű mozgás-rendellenességek,
- egyéb típusú mozgás-rendellenességeket kiváltó kórformák csoportja (pl. mimikai izmok kényszer mozgásai).

A mozgási akadályozottság kihat a gyermek pszichoszomatikus fejlődésére, cselekvéses tapasztalatszerzésére, valamint interperszonális kapcsolatainak az alakulására is. Nehezíti a szocializációt és számos esetben a gyermek izolációját (elszigetelődését) eredményezi. Mindezek nem maradnak hatástalanok, befolyásolják a gyermek értelmének kibontakozását, és érzelmi, valamint akarati életének fejlődését.

A mozgássérülés hatása a személyiségre

ELSŐDLEGES	MÁSODLAGOS
fizikai felépítése	megjelenése változik testsémája megváltozik
mozgásos, cselekvési, akarati funkciókban hátráltatott	elesik a mozgásos játékok fejlesztő hatásától gyermekközösségből kívül reked
életvezetési nehézségek	észlelési kör beszűkül kevesebb élmény, kommunikációs problémák izoláltság
állandó segítségre szorul	nehezített szocializáció
kézfunkció	manipuláció gyengesége
önkiszolgálás, önkifejezés	mindennapos tevékenységek nehezítettek

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

Az óvodapedagógus feladatai:

- maximálisan járuljon hozzá a gyermek komfortérzésének biztosításához lelki és testi vonatkozásban egyaránt,
- készítse fel az egészséges gyermekeket arra, hogy vegyék figyelembe, fogadják el, hogy a mozgáskorlátozott társaiknak esetleg más, speciális feltételek lehetnek szükségesek az egészséges életmód kialakításához, eléréséhez,
- a gondozás során (testápolás, étkezés, öltözködés) megfelelő időt kell hagyni a gyermek számára, a siettetés negatív hatását, a minőség romlását, a gyermek ellenállását válthatja ki
- az észlelés zavara bizonytalanságot válthat ki, amely miatt a gyermek azokat a dolgokat sem meri elvégezni, amelyekre képes lenne. Ezért sok biztatásra van szüksége, de arra nem, hogy helyette végezzék el a tevékenységeket,
- sok türelem, megfelelő időbeosztás és **a Napirend tudatos szervezése elengedhetetlen**. Az óvoda – a teljes nevelőközösség – feladata a gyermek képességeihez igazodó elvárások tükrözése,
- a szomatopedagógus segítségével meg kell határozni, hogy mit tesz lehetővé a gyermek mozgásállapota, mi legyen a következő lépés, illetve mi az, amit egyáltalán nem lehet elvárni. Több időt kell ráfordítani, ügyelve arra, hogy a többi gyermek ne legyen elhanyagolva. Ezt megfelelő időbeosztással, jó szervezéssel és az ép, nagyobb gyermekek bevonásával lehet elkerülni.

A mozgásigény kielégítése:

A sérült gyermek állandó motiválásra szorul, készíteni kell a mozgásra, a helyváltoztatásra.

- gyakori séták az udvaron,
- segítséggel használják a különböző mozgást fejlesztő – épületen belüli és udvari – játékokat, lehetőség és elegendő tér biztosítása, hogy csússzanak, másszanak, guruljanak, mozoghassanak,
- minden mozgásos játékba lehetőleg be kell vonni őket,
- az állapotuktól, lehetőségüktől függően az ép gyermekek mozgásainak utánzása. Az egészséges gyermekeket úgy kell nevelni, hogy mozgásos játékaikba vonják be sérült társaikat is.

A mozgásigény kielégítésének közös lehetőségei:

- szabadon választott mozgástevékenység,
- napi szervezett testnevelés,
- a hét bizonyos napjaira tervezett testnevelés foglalkozás, speciális megsegítéssel,
- a különböző testnevelési játékok, sportolási lehetőség szervezése az óvodában,

- séták, kirándulások, sportversenyek, játékos, mozgásos vetélkedők.

A mozgásigény kielégítésének helyszínei

- Csoportszoba, udvar, tornaterem, sportlétesítmények. A lehetőségekbe minden szinten bekapcsolódhat a mozgáskorlátozott gyermek, de annak kritériumait a szomatopedagógus határozza meg a mozgásállapot függvényében. Feltétlenül fontos annak ismerete, hogy egy-egy mozgáskorlátozott gyermek számára melyek azok a káros mozgásformák, tevékenységek, amelyeket semmilyen körülmények között sem végezhet.

A mozgásigény kielégítésének feltételei:

- az óvoda helyiségeit, udvarát, eszközeit állandó jelleggel felügyelni, karbantartani kell,
- a különböző mozgásformák elsajátításának szabályait a gyermekekben tudatosítani kell, hogy egyre biztonságosabban éljenek saját képességeikkel, ismerjék fel korlátaikat, határaikat, ha szükséges, kérjenek segítséget,
- az ép gyermekek megtanítása arra, hogy figyeljenek társaikra – épekre és mozgáskorlátozottakra, kisebbekre és nagyobbakra egyaránt.

Egészségvédelem, edzés

Az egyéni és csoportos fejlesztések helyiségeiben fokozott figyelmet kell fordítani az egyenletes, de nem túlzott meleg biztosítására, a szellőztetésre. A minél több udvaron való tartózkodás a levegőzés, nyári hónapokban a pancsolás, a foglalkozások szabadban történő megtartása, a rendszeres kirándulások hozzásegítik a gyermekeket az edzettség megszerzéséhez.

ÉRZELMI NEVELÉS, SZOCIALIZÁCIÓ

A mozgássérültek érzelmi igénye a személyiség megváltozott fejlődése miatt fokozottabb. Egy-egy helyhez, személyhez sokkal jobban kötődnek, a változásokat nehezebben tűrik. A körülöttük levő nehézségeket hamarabb észreveszik, reakciójuk ezekre erősebb. Kiemelt feladat az egészséges és a sérült gyermekeknek egyaránt a belső igény kialakítása, a kölcsönös kapcsolatfelvétele, a szociabilitás (társaságot kedvelő) fejlesztése és ébrentartása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- megértő, szeretetteljes légkört kell biztosítani,
- a szociális kapcsolatok aktív, tudatos bővítése szükséges,
- a felnőtt-központú szemlélet miatt fontos a modellnyújtás,
- a játék során hangsúlyozni kell a társas kapcsolatok jelentőségét,
- minden esetben hangsúlyozni kell a pozitív tulajdonságokat.

ÉRTELMI NEVELÉS, FEJLESZTÉS

Célja:

- olyan tapasztalatszerzés biztosítása a gyermekek számára, amely feloldja az akadályoztatás miatti korlátokat, határokat, valamint tág teret biztosít az egyéni érdeklődésre és fejlettségi szintre épülő pedagógiai munkához
- szükség esetén a gyermekek értelmi fejlesztése speciális módszerek illetve eszközök használatával kiegészülhet,
- különös gondot kell fordítani a tárgyi környezettel való testi kontaktusra. a taktiliskinesztetikus mozgásra,
- előnyben kell részesíteni a cselekvő kísérletezést és tapasztalatszerzést, tárgyi cselekvést, mivel, ezáltal fejleszthetők a kompenzációképes kognitív funkciók.

GYAKORLATI TEENDŐKA NEVELÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN

A különböző tevékenységi formák gyakorlása közben oda kell figyelni a gyermek helyes és biztonságos testhelyzetének megtartására. A megfelelő testhelyzet megválasztásával segíthetjük az érdeklődés fenntartását, hogy a helyzet megtartása ne vonja el a figyelmét.

A tevékenységek, a képességek fejlesztése kiscsoportos (3–5 gyermek), vagy egyéni formában a leghatékonyabb. Építeni kell a meglévő ismeretekre, tapasztalatokra, egyszerű feladatokkal, amelyeket a gyermek már biztosan meg tud oldani, az elemi szintről kell kezdeni az ismeretek átadását.

1. Anyanyelvi fejlesztés

- Nyelvi fejlesztés

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére a logopédussal való együttműködésre.

- Jellemző a megkésett beszédfejlődés és a beszéd különböző szintű és fajtájú elváltozásai. Logopédus fejlesztésére általában szükség van!
- az anyanyelv gyakorlásának egyik nagyon fontos eszköze az anyanyelvi játékok mindennapos alkalmazása, (versek, mesék, népi mondókák, állathangutánzók, egyszerű élethelyzetek ismertetése, megbeszélése, cselekvéshez kapcsolt történések elmondása, fontos feladat a szókincs fejlesztése)
- a játékok gyakorlása során törekedjék arra az óvodapedagógus, hogy a különböző beszédképességgel rendelkező gyermekek mindegyike egyaránt sikerélményhez jusson,

- kommunikációt fejlesztő játékos feladatokat kell végeztetni.
- Éneklés, zenei nevelés

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítetttsége állhat fenn. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést.

- Rajzolás, kézügyesség fejlesztése

Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítését célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése.

Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

- Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

2. Játék

Játéktevékenység

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítetttsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb.

Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

A mozgáskorlátozott gyermek számára nagyobb hely kell, hogy megfelelően tudjon mozogni.

- a szabadabb mozgáslehetőséghez tágasabb berendezés, nagyobb játszóhely biztosítása,
- azonos méretű csoportszobában –lehetőség szerint- kevesebb gyermeket fogadunk.

Fontos a nyugodt, kiegyensúlyozott légkör, hogy a gyermek biztonságban érezze magát, figyelmét a játéktevékenységre tudja összpontosítani:

- minél hosszabb, megszakítás nélküli játékidő biztosítása,
- a játék tevékenységeken keresztül, a játék tartalmának gazdagításával a külvilág megismertetése, a sokirányú tapasztalatszerzés elősegítésére,

- a kézfunkció javítása, cselekvéses tapasztalatszerzés bővítése, szem- és kézmozgások koordinációjának fejlesztése.

3. Mozgás

A mozgás speciális fejlesztése szakembert igényel, aki komplex módon végzi a mozgás és a következményes vagy társuló elváltozások, károsodások terápiáját.

Az óvodai élet során az óvodapedagógusnak tisztában kell lennie:

- a sérülés okával, a diagnózissal, a tünetekkel,
- a legszükségesebb teendőkkel,
- a káros mozgásformákkal.

Azonban minden esetben a szakemberre kell támaszkodnia!

A szomatopedagógus tervezi a mozgáskorlátozott gyermekek csoporton kívüli fejlesztését és tanácsot ad a csoporton belüli tevékenységhez, meghatározza a káros és szükséges mozgásformákat, a korrekciós helyzeteket, és a korrekcióhoz vagy fejlesztéshez szükséges eszközöket. Mindezeket dokumentálni kell a gyermek fejlődésvizsgáló dokumentumában. („Ez én vagyok”)

4. A külső világ tevékeny megismerése

- testsémájuk, testük ismerete a kóros mozgások, illetve bizonyos esetekben a mozgásszegény életmód miatt módosul, megváltozik, fejletlen, kóros lehet,
- kevesebb a megelőző tapasztalatuk az állatokkal és növényekkel kapcsolatban,
- alacsonyabb szintről kell indítani az ismeretszerzést,
- a közlekedési eszközök ismerete hiányos lehet (általában autóval utaznak, mivel esetleg közlekedési eszközt nem is tudnak igénybe venni).

A környezeti jelenségek megismerése hasonló, mint az ép gyermekeknél, sőt, ezek hatása időnként erősebben érvényesül. Az időjárást és annak hatását az öltözködésre, a tervezett program vagy tevékenység megváltozását érzékelik.

A matematika terén különösen fontos, hogy a gyermekek minél több közvetlen és közvetett élményben részesüljenek. Időt kell hagyni az események és a megtapasztalt jelenségek feldolgozására, egy-egy témakört alaposan, minden oldalról megközelítve és nagyon sokféleképpen szükséges feldolgozni.

Speciális megsegítéssel, eszközök használatával kell a manipulációhoz szükséges feltételeket biztosítani.

Percepció zavarok is akadályozhatják őket a képességek elsajátításában, nehézséget okoz, hogy felismerjenek bizonyos hasonlóságokat, különbségeket. Nehezebben tudnak építményeket létrehozni, tárgyakat, mennyiségeket, méreteket felismerni, összemérni. A tükörképpel való tevékenykedés, a mennyiségi-, téri reláció felismerése is akadályokba ütközhet, a darabszám változásait sokszor csak nagy eltéréseknél észlelik.

Problémát jelenthet a kinesztézia és a taktilitás gyengesége. A kinesztézia zavarakor a tér- és síkbeli tájékozódás akadályozott, ez főképp a geometriai ismeretek elsajátításánál okoz gondot. A taktilitás gyengesége miatt a geometriai jellegű tevékenységek módosulnak, a tárgyakkal való manipuláció problémás. Másrészt minden olyan tevékenységben elmaradnak, amelyekhez valamilyen tárgy tulajdonságait vesszük alapul (pl. összehasonlítás, válogatás, sorba rendezés, mérés, becslés).

Fejleszteni kell

- a percepciót (vizuális, kinesztetikus, taktilis), a kézügyességet, a logikai készséget,
- a szám- és mennyiség fogalmát, a téri- és síkbeli orientációt,
- az analógiás gondolkodást, az emlékezetet.

Tanulás

A tanulás sokszor akadályokba ütközhet, lassabb tempóban történhet. A problémákat okozhatja:

- az érzékelés és észlelés nehezítettsége,
- az energiáknak a mozgásra való összpontosítása,
- a rövidebb idejű koncentrációs készség,
- a manipuláció akadályozottsága.

Olyan tevékenységekre van ezért szükség, amelyek a gyermektől erőfeszítést igényelnek, de azokat sikerrel meg tudja oldani. A tanulás folyamatában szerepe van az utánzásnak is. Szükséges az érdeklődés, a figyelem, az akarat, az erő kifejtés, a tanulási szándék erősítése, a személyre szabott motiváció alkalmazása.

A PROGRAMHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

NAGYMOZGÁST FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- Egyensúlyt fejlesztő eszközök: nagy labdák, hengerek, billenő deszkák, guruló, zsámoly
- Koordinációt fejlesztő eszközök: padok, akadálypályához szükséges szerek, ügyességi játékokhoz eszközök
- Járást segítő eszközök: padok, tornabotok, pályák alkotásához kötelek, babzsákok
- Korrekciós eszközök lábtartók, dobogók, korrekciós padok
- Célzó mozgást fejlesztő eszközök labdák, kosarak, karikák

FINOMMOTORIKÁT FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- apró tárgyak, gyöngyök, agyag, festékek

TÉRI TÁJÉKOZÓDÁST FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- padok, nagyobb tárgyak, bordásfal, hinták, kis tárgyak

TANULÁSI KÉPESSÉGET FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- fejlesztő játékok, logikai készletek, apró tárgyak

GRAFOMOTOROS KÉSZSÉGET FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- ceruzák, festékek, zsírkréták, nagy lapok, csomagolópapír, íráselőkészítő feladatok

KIEGÉSZÍTŐ ESZKÖZÖK

NAGYMOZGÁST FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- Egyensúlyt fejlesztő eszközök: Ayres-terápia eszközei, hajók, félgömbök, hintaló
- Koordinációt fejlesztő eszközök: összeállítható téglák, botokkal, karikákkal
- Járást segítő eszközök: lépésszabályozó deszkák, szőnyegek, lejtők
- Korrekciós eszközök: szivacshengerek, speciális párnák
- Célzó mozgást fejlesztő eszközök: kapuk, különböző súlyú labdák

FINOMMOTORIKÁT FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- puzzle, fagolyók, Pötyi játék, perselyek

TÉRI TÁJÉKOZÓDÁST FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- akadálypályák, műanyag hidak, alagutak, gyermek kerékpár

TANULÁSI KÉPESSÉGET FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- táblás játékok, különböző formák, számoló eszközök, szintábrák

GRAFOMOTOROS KÉSZSÉGET FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK

- speciális festékek, mágneses táblák, vastag ceruzák, csúszásgátló lapok

Az érzékszervi (hallás, látás) fogyatékos gyermek

Hallás

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek.

A halláskárosodás miatt teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia.

Korlátozott a fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik.

A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése.

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A hallássérülés alapvető pedagógiai következményei:

- sérül a beszédértés,
- neheztelt a hangképzés,
- rossz a kiejtés,
- eltérő a hangsúly és a beszédtempó a szokványostól,
- szűkebb a szókincs, gyakoribbak a grammatikai hibák.

A hallássérült gyerekek beszéd- és szövegértés tekintetében is hátrányt szenvednek. A kommunikációt egyrészt az akadályozza, hogy a gyenge hallási képesség miatt nem hallja, vagy félre hallja a beszédet, vagy annak részleteit. Az is előfordulhat, hogy jól hallja a szavakat, mondatokat, de szegényes szókincs miatt értelmezési nehézségbe ütközik.

Az óvodai hallásnevelésnek központi feladata

- korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészleteti állapotban van,
- a kommunikációs igény és tevékenység erősítése, a beszédértés, szókincsbővítés, a szintaktikai elemek (mondattan) nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása,
- a hallássérült gyermekkel átlagos hangerővel, és szokványos artikulációval kell beszélni.

A hallássérült gyermek integrált nevelésének feltételei:

- Objektív feltételek:
- a hallássérülés korai felismerése;
- korai, és optimális hallókészülékes ellátás;
- korai hallás- és beszédfejlesztés;
- a család pozitív és támogató hozzáállása;
- adó-vevő készülék használata;
- szurdopedagógus, és logopédus közreműködése.

2. Szubjektív feltételek:

- átlagos intellektuális képességek;
- pozitív személyiségjegyek (önállóság, együttműködési készség, szociális érettség, pozitív beállítódás, szorgalom, akarati tényezők).

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- a 3–7 éves hallássérült gyermekek általános testi és lelki fejlesztésén túl a beszéd akadályozottságának megszüntetése,
- a megmaradt hallás fejlesztése, működésének segítése,
- a tanulási zavarok, részképesség kiesések megelőzése. A fejlesztés valamennyi felsorolt területen játékos és természetes kommunikációs szituációt igényel, amelynek intenzitása a pedagógiai rehabilitáció következtében felülmúlja az átlagos gyermeki terhelést.

Elhelyezés a csoportban:

A hallássérült gyermekek a hallás hiányosságait szájról olvasással igyekeznek kompenzálni. Nem mindegy, hogy a helyét hol jelölik ki. Igyekeznünk kell olyan helyet keresni a számára, illetve a kötetlenebb foglalkozások során úgy kell irányítani, hogy többnyire szemből lássa a pedagógust.

Fontos tudni, hogy a gyermek egy, vagy mindkét fülére sérült-e, illetve arányos sérülési fokot mértek-e mindkét fülön. Ez nagyban befolyásolja az elhelyezését a csoportban. Mindig a jó, vagy jobbik fülével forduljon az óvodapedagógus, ill. az esemény felé.

Önállóság és nevelői segítség az eszközhasználatban:

A hallássérült gyermekkel foglalkozó pedagógusnak, és dajkának ismernie kell a hallókészülék megfelelő és rendellenes működését, a ki- és bekapcsolás módjait, a beállításokat. Segíteni kell a gyermeket abban, hogy készülékét önállóan is tudja kezelni.

A fogadó csoport felkészítése:

- ha a halló közösség nem toleráns, nem elfogadó, és segítőkész, a hallássérült gyermek könnyen kirekesztettnek érezheti magát, növelni kell az egészséges gyermekek empátiáját szimulációs gyakorlatokkal. A halló társak megtapasztalhatják a hallássérülés kínzó és fárasztó következményeit a hallási információ megszerzésére irányuló megfeszített, állandó figyelmet, a hallott beszédfoszlányokból értelmes mondanivaló összeállítására irányuló törekvést,
- meg kell tanítani a halló gyermekeket arra, hogy miként kommunikálhatnak sikeresen a nyelvi nehézséggel küzdő társukkal (szembe fordulva, természetes artikulációval, nem túlzott hangerővel stb.), biztatni kell a gyermekeket, hogy a kezdeti nehézségek miatt ne forduljanak el társaiktól,
- hogyan kell viselni a hallókészülékét,
- tudomást szerezhettek arról is, hogy a készülék drága, ezért nagyobb szükség van a körültekintő viselkedésükre és toleránsabb megnyilvánulásukra.

A beilleszkedés nehézségei:

- a helytelen artikuláció, a nehezen érthető beszéd miatt tartanak a csúfolódástól,
- a meg nem értettség gyakran agresszív indulatokat, elkeseredést okoz,

- mindenképpen szeretnék elkerülni a sajnálkozást.

A kezdeti erőfeszítés hamar kamatozik a jól működő közösségekben. A hallássérült gyermekek megtalálják a helyüket, és hamar kitűnnek más kiemelkedő képességeikkel, ügyességükkel, pl. sport, ábrázolás.

Az együttnevelésből származó előnyök

- a jó nyelvi környezet példája,
- a sérültek céljait, eredményeiket az ép társaikéhoz mérik és ez jelentős húzóerőt jelent,
- megtanulnak alkalmazkodni, megtapasztalják, hogy nem csak ők szorulnak a társaik segítségére,
- keresik a viszonzási lehetőséget, a jó megfigyelőképességet, kezűgyességet igénylő feladatoknál,
- az egészséges gyermekek szülei azt várják, hogy gyermekeik humán értékekkel gazdagodjanak.

GYAKORLATI TEENDŐK A NEVELÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN

1. Anyanyelvi fejlesztés

- a kommunikáció tevékenységének a megindítása, nyelvi kapcsolatteremtés formáinak az elsajátítása, társadalmi, természeti környezet megismerése és az ezzel kapcsolatos szókincs és fogalomkincs bővítése,
- a mindennapi élethelyzetekkel járó egyszerű nyelvi szólások, szintagmák (szószerkezet, szókapcsolat), egyszerű mondatok értése, reprodukálása,
- minél több hangadós, verses, énekes, ritmusos játék alkalmazása,
- nyelvi formába öntött spontán gyermeki megnyilvánulások reprodukciós gyakorlása,
- változatos verbális tapasztalatgyűjtés,
- versek és mesék dramatizálása, reprodukálása,
- értelmi és nyelvi gyarapodás,
- passzív, és aktív szókincs fejlesztése, bővítése, beszédtanulási képesség fejlesztése.

2. Játék

- a harmonikusan fejlett személyiség kialakításának megsegítése,
- kommunikáció kialakítása, fejlesztése a szerepjátékokkal,
- érzelmi tapasztalatainak gazdagítása, társas kapcsolatainak mélyítése,
- a pedagógus ösztönző segítségének elfogadása, a hallókkal való kapcsolatfelvétel, és kapcsolattartás lehetőségeinek megteremtése,
- konfliktusok megoldása a metakommunikációs eszközök használatával,
- népi játékok játszása, megélése, megtanulása során a megismert, használt párbeszéd, szófordulatok, szavak, kifejezések gyakorlása más típusú játékokban,
- beszédre ösztönző környezet kialakítása,

- a gyermekkel történt események, élmények eljátszása, kijátszása szerepjáték keretében,
- dramatizálás, drámajáték, bábozás során, egyszerű mozgások és akusztikus sorok lejátszása, mese elemek, a mese cselekvéseinek, fordulatainak újratörténő, mozgásos átélésével.

2. Mozgás

- a testrészek gondozása, önkiszolgáló tevékenység fejlesztése, tudatos érzékszervgondozás,
- a testi jóérzés szóbeli megfogalmazása, funkcióörömeinek tudatosítása,
- testi ügyesség fejlesztése, test tudat kialakítása, a tér tudatos, és mozgásos birtokba vétele,
- a sikerélmény, az együttlét örömeinek tudatosítása.

3. A külső világ tevékeny megismerése

- a természeti, és társadalmi környezet megfigyelésének képi és verbális megfogalmazása, tárgyainak megnevezése,
- összefüggő, spontán beszéd kialakítása,
- motiváció a környezet történéseinek megfigyelésére, a változások észrevételére, és annak megfogalmazására,
- saját tapasztalatok és élmények eljátszása, az ismeretek nyelvi, szóbeli megfogalmazása,
- kérdezésre ösztönzés a megfigyelt változásokkal, jelenségekkel kapcsolatosan,
- tudatos szókincsfejlesztés.

4. Rajzolás, mintázás, kézimunka

- a táj, a természet, a saját környezet szépségének felfedezése, verbális megfogalmazása, az alkotó kedv kialakítása, megfelelő technikával történő megalkotása,
- a népi kismesterségekkel a kreativitás, a megismerő funkciók fejlesztése, tehetséggondozás.

5. Ének, énekes játék, ritmus, mozgás

- a hangokra, a beszédre való figyelem felkeltése,
- hallási figyelem és megkülönböztető képesség fejlesztése,
- a környezet hangingereire való felfigyelés és azok differenciálása,
- hangszerek hangjának elemi szintű megkülönböztetése,
- magas és mély hangok differenciálása,
- népi mondókák, gyermekdalok egyenletes lüktetésének, ritmusának átvétele,
- motiváció, és igény kialakítása a hallókkal való interakciókra.

Kapcsolatteremtés és kapcsolattartás formái

- kapcsolatteremtés vizuális csatornán keresztül: szemkontaktus felvétele, részvételi szándék, csatlakozási technikák,
- kapcsolatteremtés metakommunikációs eszközökkel, testbeszéddel: hívó, barátságos gesztusok, mimika, játékátadás, játékcseré,
- kapcsolatteremtés akusztikus csatornán keresztül: hangadás, figyelemfelhívó hangok, hívás, megmutatás, rámutatás, egyszerű kérdések.

A kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szintjei

- hallássérült gyermek és halló gyermek,
- hallócsoporthoz felkészítése a kapcsolat felvételére,
- más gyermekcsoportjaink felkészítése,
- hallássérült gyermek, és szüleinek felkészítése,
- folyamatos interakciók séták, kirándulások, játékok közben.

Az együttműködés tényezői

- kommunikációs szándék, érzelmi kötődés, érdek, nyitottság, bizalom.

A verbális kapcsolatok gyakori változatai

- köszönés, elköszönés, üdvözlés, hívás, meghívás, érdeklődés,
- csodálat, elismerés, kölcsönös öröm és jóérzés nyelvi formája szomorúság, a bánat, az együttérzés nyelvi formái.

Konfliktusmegoldó technikák (pl.: a drámapedagógia eszközei)

- megoldási kísérletek, kilépés a konfliktusból, arckifejezés, gesztusok lágyítása,
- érintés, testkontaktus, megfelelő hangerő, hangnem,
- túlzó gesztusok és indulatszavak kerülése, felelősségvállalás, bocsánatkérés, békítés.

Látás

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, alig látók és gyengén látók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóros tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

A gyengén látó gyermekek (vízus: 10%-os látás teljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebről, kisebb térben tudják azt használni.

Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analizátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentőse befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Az integrált nevelést elősegítő tényezők

- a sérült gyermek megfelelő önbizalma, jó kommunikációs képessége, reális önértékelése, ép társai iránti érdeklődése,
- gyógypedagógus segítsége,
- fontos a gyermek spontánul jelentkező önállósodási törekvéseinek figyelembe vétele,
- az utánzás lehetőségeinek megteremtése,
- megfelelő eszközök, játékok, (színes, a háttértől jól elütő, kellemes anyagú) jó megvilágítás,
- a tér megfelelő kialakítása
- elfogadó légkör.

Gyakorlati teendők, szervezési kérdések

- a szoba bútoraival, játékaival meg kell ismertetni a gyermeket,
- ne változzon gyakran a bútorok, berendezések helye,
- célszerű a különböző játéktevékenységek helyét kijelölni, közepén maradjon megfelelő hely a gyengén látó gyermek számára, mely elősegíti tájékozódását, mozgásos félelmének leküzdését,
- a nem használt játékokat minden kisgyermek rakja a helyére, így nincs balesetveszély
- a nagymozgást elősegítő játékoknál fontos a szabályok és a mozgásformák elsajátíttatása. Az óvodapedagógus feladata a testrészek irányok pontos megadása, letapogatható mozgásminta nyújtása, a gyermek mozdulatainak beállítása,

- futó játékoknál foghassa a gyengén látó kisgyermek egy társ vagy az óvodapedagógus kezét,
- csúszás, mászás, gurulás előtérbe helyezése, mert így az egész testével érzékelhet,
- a mászóka, csúszda, hinta használata segíti a vesztibuláris fejlesztést,
- nagyobb tolható játékok (pl. dömper, talicska) biztosítása, így az akadályok időben érzékelhetővé válnak,
- nem szabad leépíteni a különböző hangadási formákat, amikor egy új helyiségbe lép, vagy elbizonytalanodik a gyermek, pl. csettint, tapsol, csapja a lábát. ezek az auditív akadályészlelést szolgálják a hangvisszaverődés lévén,
- fontos a különféle anyagok jelenléte, mert ezek mindegyike információt hordoz,
- hosszabb idő biztosítása egyes dolgok elvégzésénél, pl. öltözködés, foglalkozás stb.,
- a kommunikáció során a mimika kieseik, mint visszajelzés, ezért fontos a beszéd, a megszólítás, az érintés,
- a gyakorló játék ideje elhúzódik, a látás sérült gyermek szeret hangot adni a különböző tárgyakkal, ezt lehetőleg hagyni kell,
- építőjátékok közül célszerű olyat beszerezni, amelyek egymásra erősíthető darabokból állnak (egy-egy sikertelen mozdulat miatt még nem dől le),
- figyelni kell a segítségadás mértékére, formájára minden helyzetben, ne csökkenjen a gyermek önbizalma, kitartása,
- a vizuális minta hiánya miatt fontos, a szerepjátékokhoz szükséges tárgyak helyét és funkcióját tanítani kell,
- figyelni kell arra, hogy ne mindig ő játssza el a kisbaba szerepét (alárendelt szerep, de a figyelem középpontjában van),
- jelét tapintható tárgy jelezze mindenhol, öltözete praktikus, könnyen felvehető legyen kezdetben, egyszerre csak egy mozdulat tanítására kerüljön sor (háta mögött ülve és kezét a pedagógus kezére helyezve, hogy érezze a mozdulatot),
- közölni kell milyen étel, hol van a tányéron, engedni kell, hogy megtapinthatja az ételt az ujjával, pohárba töltésnél az ujját a pohárba lógathatja, mert így érzi, hogy meddig kell töltenie,
- mennyiségélmény, számosság megélése oly módon történjen, hogy a tapintás útján érzékelhető legyen. Ezeket a tárgyakat úgy kell elhelyezni, hogy ne csúszzanak el, pl. gyurmába nyomni, vagy karikába helyezni stb. ezekből domború képek is készíthetők, amit kézmagasságban a falra is ki lehet tenni.

A gyógypedagógiai segítés, fejlesztés feladatai

- módszertani felkészítés az óvodapedagógusoknak az utazó gyógypedagógus által szervezett hospitálásokon, illetve tanfolyamokon, környezetbeli módosítás és eszközbeszerzés segítése céljából,
- speciális foglalkozások, fejlesztések a gyermek számára (pl. látásnevelés), segédeszközök használatának tanítása.

GYAKORLATI TEENDŐKA NEVELÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN

A 3–6 éves korú gyengén látó gyermekek fejlesztésére a Paraszky-féle korrekció szolgál, mely komplex fejlesztést nyújt. Ez a gyógypedagógus feladata.

1. Anyanyelvi fejlesztés

- szívesen hallgasson mesét, verset, legyen olyan mondóka, amit ő is el tud egyedül mondani,
- a valóságban érzékelhető tárgyairól, növényekről, színekről, tulajdonságokról, állatokról alakuljanak ki fogalmai.

2. Játék

- Játékkezdeményezésbe bekapcsolódik, utánzással abban részt vesz. A játékok során az elsajátított szabályokat alkalmazza, szívesen vesz részt akár szerepjátékokban is, és nem csak alárendelt szerepben.

3. Mozgás

- a látássérülés, illetve a látás hiány okozta gátoltság leküzdése, a mozgásos játékokba való bekapcsolódás,
- térbeli tájékozódás a látás felhasználásával,
- a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése,
- a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

4. A külső világ tevékeny megismerése

- bekapcsolódik a foglalkozásokba, tapintással két mennyiség közt különbséget tud tenni, tízes számkörben biztosan mozog manipulációval,
- szűk környezetében a tájékozódáshoz szükséges támpontokat ismeri, és mer segítséget kérni a felnőttektől,
- jól tájékozódik önállóan az intézmény általa is ismert helyiségeiben, nehézség esetén társaktól is mer segítséget kérni.

5. Ének, énekes játék, ritmus, mozgás

- bekapcsolódik a foglalkozásokba, a körjátékokban részt vesz a társak, ill. az óvodapedagógus segítségével,
- szívesen kipróbál egyszerű hangszereket, a megfelelő tanítás után próbálgatja az egyszerű táncleépéseket ő is.

6. Rajz, mintázás, kézi munka

- a gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése,
- az ábrázolás során egyre több anyagot és tulajdonságot ismer meg, a korábban esetlegesen hátrított anyagokhoz fokozatosan hozzá tud szokni (bízattással, óvodapedagógusi mintaadással).
- Eszközöket segítségadás mellett mer és tud használni, pl. olló, ragasztó. Ábrázolásnál az élénk színű, erős nyomatékot adó ceruzák és olajkréták, valamint a tempera a legmegfelelőbb.

7. Önkiszolgálás

- a legegyszerűbben felvehető ruhadarabokat fel- és le tudja venni egyedül. Megfelelően fogja a kanalat és a poharat étkezésnél. Ismeri a mosdó berendezéseit, a tárgyak helyét,
- bonyolultabb ruhadarabokat (gomb, zipzár, fűzős cipő) kevés segítséggel, ill. önállóan is fel és le tud venni. Középső csoporttól próbálja használni a villát, nagycsoporttól szívesen ismerkedik a kés használatával.

Az integrált nevelés várható előnyei

- az ép társak utánzási lehetőséget kínálnak szinte minden helyzetben, új, az otthonától eltérő környezetben kell tájékozódnia, tapasztalatokat szereznie,
- az óvodai élet mindennapjaiban színes, változatos tevékenységek során sokféle tapasztalatot szerezhet saját testéről, környezetéről, társairól,
- a jól szervezett környezet és foglalkozás, a szükség esetén bátorító, segítő hozzáállás segít legyőzni a látássérülésből, ill. a látás hiányából adódó gátlást, félelmet,
- az inger gazdag környezet, a sokféle tevékenységben való részvétel segít leépíteni az esetleges furcsa, sztereotip mozgásokat (pl. hintázás, szem nyomkodása stb.).

Az értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről. Az enyhe fokban értelmi fogyatékosok személyiségfejlődési zavara, akadályozottsága az idegrendszer különféle eredetű, örökölt vagy korai életkorban szerzett sérülésével, funkciózavarával függ össze. A fejlődést akadályozó okok nem kizárólag a gyermek a gyermek biológiai, pszichológiai okaiban keresendők, hanem igen gyakran a családi, szociális-kulturális környezet kedvezőtlen hatásaiban is.

Jellemző rájuk:

- a kognitív funkciók lassúbb fejlődése,
- a megértés, és nyelvhasználat lassabban alakul ki,
- a kifejező beszédkézségek hiányosak, és ezek lassítják az önállósodás kialakulását is,
- tanulási helyzetben megfigyelhetők: a téri tájékozódás, a finommotorika, a figyelemkoncentráció, a bonyolultabb gondolkodási folyamatok, a kommunikáció, valamint a szociális alkalmazkodás fejlődésének eltérései.

A tanulási zavar csökkentéséhez speciális szakemberre (gyógypedagógus, gyógypedagógus-logopédus), és speciális terápiás eljárások alkalmazására van szükség. A „korai” segítség így a felismerés megfelelő idejét jelenti, amikor a fejlődésben mutatkozó zavar érzékelhető és beavatkozást igényel.

A kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztésük kellő időt, alkalmat biztosít:

- az alapmozgások kialakítására, fejlesztésére,
- a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére,
- a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókinccs bővítésére,
- az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek. Az egymáshoz való közeledés, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztése a csoportos foglalkozásokon valósítható meg.

Az óvoda szerepe

- a testi, és pszichés fejlődés közti ütembeli eltérés csökkentése,
- az önmagát ellátni tudás képességének kialakítása,

- a kapcsolatteremtő képesség megsegítése,
- a cselekvések utánzása,
- a motiváció erősítésében, és a játszani tudás megalapozásában rejlik.

7.3.4. A beszéd fogyatékos gyermek

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

- Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív (beszéd megértés) vagy expresszív (kifejező nyelv) (beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő.
- A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszéd problémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.
- A beszéd fogyatékos gyermek óvodai nevelését megelőzheti a korai fejlesztés. A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség zavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg, a gyermek komplex állapotfelmérése alapján.

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása,
- az értelmi fejlesztés,
- a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása,
- az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kis csoportos fejlesztési formában.
- az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérésének elősegítése.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszéd probléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

Az óvodapedagógus feladatai:

- olyan beszédhelyzetek teremtése, amelyek a beszédgátolt gyermeket is szóra bírják, de teret engednek az egyéni az egyéni véleménynek, az átélt élmények közlésének, a képzelt események, történések elmondásának,
- az óvodapedagógus beszédmintát közvetít, és mint követendő beszédviselkedést is felszínre hozza,

- az óvodapedagógus beszéde a gyermek számára mindig egyértelmű, világos, példamutató és érthető, mely utánzásra készíti a gyermeket, viszont nem alkalmazhat direkt, okító javítást, és nem minősítheti a gyermek beszédét!

Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek

Az autizmus az egész személyiséget átható fejlődési zavar, egész életen át tartó sérülés, illetve fogyatékos állapot. Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. jellemző:

- a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció (hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése),
- a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara.

Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul. A fejlődési zavar befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedést. Sérülésspecifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van.

A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

Az óvodai fejlesztés fő céljai:

- az elemi adaptív (alkalmazkodó képesség) viselkedések kialakítása,
- szociális készségek fejlesztése,
- egyénre szabott, augmentációs, vizuálisan segített kommunikációs eszköztár kialakítása,
- viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiaja,
- a korai elemi készségek kialakítása (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás),
- az autizmusból, és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása,
- a sztereotip, inadekvát (nem megfelelően lemásolt) viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója.

Az óvodai nevelés feladata:

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő - különösen a természetes élethelyzetek – használandók a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés

alapja a fejlődési szint és szociális alkalmazkodás felmérése a gyermek megfigyelésével autizmus - specifikus speciális eszközök és módszerek használatával. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

Az autizmus spektrum zavarral élő gyermek a Szakértői Bizottság egyéni elbírálása alapján kerülhet az integrált óvodai nevelés körébe.

A pervazív (az egész személyiségre kiterjedő) fejlődési zavar mellé gyakran társulnak egyéb problémák:

- értelmi fogyatékoság, mint a leggyakrabban társuló fejlődési zavar,
- beszéd-, érzékszervi-, mozgásfogyatékoság,
- viselkedés problémák, nagyfokú beilleszkedési zavar pl. agresszió, autoagresszió (önmaga ellen forduló agresszió, saját testének különböző fokú csonkítása).

Korai kognitív funkciók

- elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása,
- szociális kognitív (megismerő) készségek fejlesztése,
- egyszerű aktivitás-formák kialakítása strukturált keretek között,
- általánosítás képességének fejlesztése,
- az elsajátított képességek önálló használatának tanítása,
- az elsajátított képességek más összefüggésben való használata,
- képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben.

Az óvodai élet megszervezésének elvei és gyakorlata

Személyi feltételek

Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek óvodai fejlesztéséhez az autizmus területén speciálisan képzett személyzet szükséges, gyógypedagógiai előképzettséggel (gyógypedagógus). Az autizmus spektrum zavarral élő gyermek fejlesztése csak kis létszámú óvodai csoportban történhet. Az integrált csoportban az óvodapedagógus mellé feltétlenül szükséges egy kiképzett pedagógiai asszisztens, aki segíti a gyermeket a nap folyamán. A csoportba felvehető autizmussal élő gyermekek száma ideálisan egy fő.

Tárgyi feltételek

Protetikusan kialakított környezet kialakítása gyógypedagógus segítségével, gyógypedagógiai asszisztens jelenlétével. Az óvoda életében a csoport közös napirendje keretét adja a mindennapi rutinnak. A napirend, illetve az élet szervezése egyénre szabva történik, és az egyik legfontosabb eleme a speciális fejlesztésnek.

Ezzel összefüggésben a gyógypedagógiai asszisztens, és az óvodapedagógus feladatai:

A speciális, egyénre szabott protetikus (a környezet alakítása a gyermek speciális igényeihez) környezet és eszközrendszer tervezése, kialakítása úgy, hogy a tárgyi környezet megfelelő felépítése, áttekinthetősége vizuális támpontokkal szolgál a gyermekeknek.

- a környezet legyen biztonságos, a gyermekek testi épségét veszélyeztető eszközök és anyagok megfelelő tárolása, elhelyezése, szökés, elkóborlás megelőzése nagyon fontos,
- a terem bútorainak elrendezése segítheti a gyermekek önálló tevékenységét, a szabályok és határok felismerését és azokhoz való alkalmazkodást,
- a munkaterület legyen csendes, ingerszegény tér, esetleg "kuckó" alakítható ki a csapongó figyelmező gyermekeknek,
- a különböző tevékenységekhez igazodó helyszínek kijelölése, határvonalak világos jelölése, az eszközök adott helyszínen való alkalmazása elősegíti, hogy a gyermekek önállóan felismerjék, hol tartózkodnak, milyen viselkedést vár el a környezet,
- a környezet beláthatóvá tétele és a szokások együttes kialakítása biztonságot nyújt az autista gyermekeknek,
- a szabadidős terület legyen a kijárattól távol, világosan jelölt területi határokkal. pedagógus számára jól átláthatóan. Csak olyan játékeszköz legyen a polcon, amit tudnak használni a gyermekek. Fáradékony gyerekeknek pihenőkuckó, szivacsheverő alakítható ki a csoportszobákban.
- az étkezés helye legyen egyértelmű a gyermekek számára. ha nem lehet erre külön teret biztosítani, feltétlenül jelezni kell jól láthatóan (pl. asztalterítő, asztal helyzetének megváltoztatása), hogy milyen tevékenység következik,
- az önálló vécé használatnál is célszerű, ha a gyermekeknek nem kell hosszú utat megtennie a csoportszobától a mosdóig.

GYAKORLATI TEENDŐK A NEVELÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN

1. Játék

Az autizmus spektrum zavarral élő kis gyermek játékfejlődésének egyik sajátossága, hogy gyakorlatilag teljesen hiányoznak belőle a játék szimbolikus és kreatív vonásai. A változatos, fantáziadús játék helyett tárgyakat gyűjt, sorba rak, a tárgyak eredeti funkciójától függetlenül annak irreleváns részleteivel, vagy sajátos tulajdonságával foglalkozik, erőteljesen ragaszkodik hozzájuk. Sérül annak képessége, hogy interakciót igénylő aktivitásokban vegyen részt.

A játéktevékenység tanításának célja

- a játékeszközök adekvát használata,
- a napi struktúrán belül az önállóan végezhető szabadidős tevékenységek repertoárjának bővítése,
- a játéktevékenység tanulása során a gyermek szerezzon tapasztalatokat a környező világról,
- játéktevékenységhez kapcsolható általános (kognitív, észlelési, mozgásos) fejlesztés.

Az autizmus spektrum zavarral élő kis gyermek számára a gyakorló, didaktikus és konstrukciós játékok alkalmasak arra, hogy sikerélményhez juttassuk a gyermeket, mivel típusos erősségeikre itt általában építhetünk, de az egyes gyermekek között nagy különbségek észlelhetők e területen is.

2. Mozgás

Gyakoriak a sztereotip, repetitív mozgások, pl. hintázás, céltalannak tűnő futkározás, ugrálás, dobálás, hiperaktivitás, stb., ezek azonban nem a szűk értelemben vett mozgásfejlődés problémái, hanem sokkal inkább az autizmusra jellemző szociális, kommunikációs károsodásból, valamint a szerep-, és imitativ játékhoz szükséges képzelet, fantázia sérüléséből származnak.

Óvodás korban az autizmus spektrum zavarral élő kis gyermekeknél a szenzomotoros integrációs szemléletű fejlesztés célja az esetleg megkésett mozgásfunkciók, az éretlen szenzomotoros információfeldolgozás, a mozgástervezés és kivitelezés, a koordinációs és kombinációs képesség fejlesztése.

A fejlesztés célja a tárgyakkal való olyan szintű manipuláció, amely képessé teszi a gyermeket tevékenységek elvégzésére és a funkciónak megfelelő eszközhasználatra, saját fejlettségi szintjén.

3. A külső világ tevékeny megismerése

Szemben az egészséges gyermekekkel, különösen a fiatal autizmus spektrum zavarral élő gyermekek esetében nem, vagy csak korlátozottan lehet építeni a spontán tanulásra. A gyermekek érdeklődése környezetük iránt szűk körű, többségüknek általános nehézségei lehetnek a tanulásban.

A tanulás célja

- a gyermek tapasztalatokhoz juttatása, a percepció és a gondolkodás integrálása, adaptív (megváltozott életkörülményekhez alkalmazkodó) viselkedési és munkavégzési formák elsajátíttatása: képességfejlesztés, a gyermeket körülvevő természeti és társadalmi környezet cselekvésbe ágyazott megismertetése,
- a tanulás hatására jöjjenek létre pozitív változások a megismerő tevékenységekben, a kommunikációban, a szociális kapcsolatok szervezésében, ezáltal az egész személyiség fejlődésében,
- az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek esetében a legkorábbi időponttól kezdve szem előtt kell tartanunk a leghosszabb távú fejlesztési célt, a gyermek környezetébe, illetve a társadalomba való felnőttkori beilleszkedésének segítségét.

A tanulás keretei

Az autizmus spektrum zavarral élő kisgyermek tanulási folyamata elsősorban tanítási, illetve ún. munkahelyzetekben zajlik:

- egyéni fejlesztési forma: új ismeretek tanulása,
- segített önálló munka: gyakorlás segítséggel,
- strukturált munka: gyakorlás,
- kétszemélyes foglalkozás: gyakorlás, általánosítás.

Önkiszolgálási készségek és a házimunka elemeinek tanítása

A gyermekek alapvető önkiszolgálási készségeinek kialakítása az óvodáskorra marad.

Szobatisztaság

Ha még nem alakult ki, akkor indokolt szobatisztasági tréningbe kezdeni, természetesen a szülőkkel való konzultáció után, meggyőződve teljes támogatásukról.

A szobatisztasági tréning célja kettős:

- egyrészt rugalmasan alkalmazott szokássá alakítani a vécéhasználatot (tehát a gyermek magától és csak akkor üljön a vécére, ha valóban szükséglete van),
- másrészt olyan kommunikációs eszközt adni a kezébe (szóbeli készség, kép vagy tárgy), melynek segítségével bárhol és egyértelműen jelezni tudja környezete számára szükségletét.

A szobatisztasági tréning meglehetősen idő-, ember- és türelemigényes folyamat, ami nagy kitartást igényel mind a gyermek, mind a szülők, mind a pedagógusok részéről. A szobatisztasági tréning időszakában a gyermek számára ez az egyetlen és legfontosabb fejlesztési cél.

Étkezés

Az autizmus spektrum zavarral élő kis gyermekek körében igen gyakoriak az étkezési problémák (allergiák, diéta). Minden esetben meg kell próbálnunk a jelenség okait megfigyelni és ennek megfelelően eljárni.

- a gyermek elutasítja az étkezési helyzetet (nem ül le az asztalhoz, nem marad az asztalnál, az óvodában nem hajlandó enni),
- a gyermekétkezéshez szükséges alapvető készségei hiányoznak (leggyakrabban nem tud fogni vagy rágni stb.),
- a gyermek túlszelektál: csak bizonyos fajta, színű, állagú, forma, stb. ételt fogad el. A fejlesztés, a hiányzó készségek kialakítása ezekben az esetekben is az egyéni kognitív–viselkedésterápiás program keretében zajlik, és mindig gyógypedagógus, és asszisztens segítségével.

Öltözködés

Mivel az autizmus spektrum zavarral élő kis gyermekek kevésbé motiváltak az önállóságra, az öltözés megtanítása gyakori fejlesztési cél. A megfelelő szintű vizuális segédeszközök használata nagy segítséget jelent a gyermek számára abban, hogy kövesse a ruhadarabok felvételének sorrendjét.

Tisztálkodás

Az öltözéshez hasonlóan a tisztálkodási műveletek (kézmosás, arcmosás, kéz- és arctörölés, fogmosás, fésülködés, orrtörölés) megtanítása is fontos fejlesztési feladatként jelenhetnek meg.

A feladat annyival nehezebb és összetettebb az öltözéshez képest, hogy a tisztálkodás esetében a szükséglet felismerése, és a tisztálkodás minősége is fontos összetevője a készségnek. Ezen utóbbi elemek kialakítása nagyon nehéz feladat lehet.

A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció és rehabilitáció

A fogyatékos készségek, másodlagos fejlődési elmaradás, viselkedésproblémák, és tünetek speciális módszerekkel történő kezelése tartozik bele a következő területeken:

- elemi szociális-kommunikációs készségek,
- viselkedésproblémák,
- figyelem, utánpótlás, kognitív készségek, énkép, önismeret,
- érzékszervek és testhasználat, nagy és finommozgások, testtartás korrigálása,
- elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók,
- önkiszolgálás, önellátás,
- saját speciális segédeszközeinek mindennapi helyzetekben való rutinszerű használata,
- lakókörnyezetben való közlekedés. tájékozódás, élethelyzetek begyakorlása,
- szociális tapasztalatszerzés. társas kapcsolatok formáinak kialakítása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Nem határozhatóak meg, mert az autizmus súlyossága, a gyermek mentális képességei és a fejleszthetőség korlátai együtt alakítják a képet.

7.3.6. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

Jellemzői:

- különböző súlyosságú és komplexitású részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása,
- nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat,
- aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak,
- a kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése.

A fejlesztés feladata:

- a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása.

A tanulási akadályozottság már a beiskolázási időszak előtt jelentkezik, a problémák, mind az **észlelést**, mind a **kivitelezést–végrehajtást**, mind az **érzelmi szférát érinthetik**, felénk pedig jelzésértékkel szolgálnak:

- egyensúlyészlelés–bizonytalanság a nehézségi erő észlelésében (a gyermek nem meri elhagyni a talajt, forgás közben szédül, nem érez veszélyt, vagy nem szereti, ha ringatják, forgatják),
- **taktilis-kinesztétikus észlelés–** (a gyermek feltűnően kerüli az érintést, a tárgyakat alig fogja meg, vagy túlzottan simogatja társait, hiányosan észleli saját testtartását, nem tud másokat utánozni,

nem tudja megnevezni, hogy hol értek hozzá),

- **auditív észlelés–** eltérések mutatkoznak az irányhallásban, a hangok sorrendjének észlelésében,
- **vizuális észlelés–** eltérései mutatkoznak az alak-háttér észlelésében, esetleg látótér kiesés is lehetséges,
- **mnesztikus (emlékezeti) funkciók** terén problémát jelenthet a tartós figyelem, az emlékezeti teljesítmény csökkenése (a gyermek többnyire csak az utolsó elemre emlékszik egy hosszabb magyarázatból, a tanultakat nehezen tudja lehívni, memóriája gyenge),
- **izomtónus zavarai–** (kivitelezés, végrehajtás problémaköre) izomzat gyenge, petyhüdt, vagy az egész teste feszes, mozgása görcsös, a nagymozgások zavarai főleg az állásokban, a testtartásban, az egyensúlyreakciókban, a mozgások koordinációjában mutatkoznak meg,
- **finommotorikai probléma–** (remegés, görcsösség, tárgyak bizonytalan fogása, nehézkes a száj környéki izmok működtetése),
- a cselekvés tervezését befolyásolja a gyengén fejlett testséma, a saját testen való tájékozódás nehézsége, kialakulatlan a laterális dominancia, kétoldali koordinációjának nehézsége,
- **szociális- emocionális területen** mutatkozó **eltérések;**

1. zavar az általános pszichés állapotban (levert, féktelen, szorong),
2. zavar a késztetések területén (passzivitás, hiperaktív: Kezével, lábával matat, fészkelődik; Felugrál a helyéről, össze-vissza rohangál; Nem tud csendben játszani; Előbb válaszol, mint ahogy a kérdés elhangzott volna; Nem bírja kivárni a sorát; Állandó mozgásban van; Sokat beszél,
3. zavar a munkavégzésben (hamar elfárad),
4. zavar az önirányításban (labilis, rövidzárlat a cselekvésben),
5. zavar az önértékelésben (kisebbségi érzés, hiányos énkép, egocentrizmus),
6. szociális, beilleszkedési problémák (elszigeteltség, kapcsolatteremtési nehézségek, túlzott alkalmazkodás, a belátás hiánya, agresszivitás).

A tanulásban akadályozott óvodás gyerekek normál közösségben történő nevelése, oktatása az integrált nevelés tekintetében:

- a tanulásban akadályozott gyermekeket az óvodában kettes szorzóval számoljuk,
- a csoportban a megadott létszám függvényében vonható be az SNI tanulásban akadályozott (szakértői véleménnyel rendelkező) gyermek,
- életkoronként, fejlettségi szint szerint kell integrálni.

Az együttműködés területei a gyógypedagógussal és más segítő szakemberekkel:

- az egyéni fejlesztési terv céljainak, területeinek, feladatainak, és azok megvalósításának figyelemmel kísérése,
- rendszeres konzultációk,
- olyan nevelési, tanulási technikák kidolgozása, ami az ép gyerekek számára is hatékony,
- megvalósítás során folyamatos értékelés, a fejlődési folyamat haladásának megbeszélése, csoportban alkalmazható speciális fejlesztési gyakorlatok megtanítása az óvodapedagógusnak.

GYAKORLATI TEENDŐKA NEVELÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN

1. A tanulás mindig játékos legyen.

Feladat:

- differenciált feladatadásra, tapasztalatszerzésre épüljön, az egyéni fejlődés üteme alapján tervezzenek a pedagógusok,
- a tanúláshoz szükséges pszichikus funkciók érvényesüljenek,
- az anyanyelvi nevelés kiemelten kezelendő,
- önismeret, önértékelés elősegítése,
- a kötetlen foglalkozásokat, lehetőség szerint a kötelező foglalkozások váltánák fel a tanulásban akadályozott, ill. az SNI gyermekek számára, mivel érdeklődésük nem olyan fokú, mint a csoport többi tagjának,
- a megfelelő, és elegendő hely, idő és eszköz biztosítása,
- pontosan meghatározott, a gyermek által is ismert következetes napirendhez való célszerű ragaszkodás,
- az óvodapedagógus megfelelő személyisége, nevelési stílusa (szeretetteljes, de határozott, következetes),
- a terem berendezésénél figyelni kell, hogy se túl ingerszegény, se túl inger gazdag ne legyen, mert a hiperaktív gyermek mindenre reagál, minden inger egyformán fontos számára,
- ésszerű szabályok megbeszélése, megkövetelése. A szabályok kialakítása lehetőleg a csoporttal közösen történjen (érdekeltek ezáltal),

- a hiperaktív gyermek érdeklődési körén keresztül jól motiválható, figyelme leköthető, aktívan együttműködő ilyen helyzetekben,
- többletmozgásokhoz hely, idő biztosítása,
- az alvásidő nyugodt, pihentető legyen, mert a hiperaktív gyerekek keveset alszanak, a legkisebb ingerre is reagálnak. a rossz családi háttérrel rendelkező gyerekeknek is fontos a nyugodt alvás (most egyedül alszik egy ágyban, nincs zaj).

Amennyiben nem integrálható a gyermek a csoportos foglalkozásokra, nem vesz részt ezeken, akkor egyéni fejlesztés javasolt számára.

3. Játék

- Nagyon fontos a tanulásban akadályozott gyermeket „megtanítani játszani”, ehhez az óvodapedagógusok segítségére van szüksége!
- a játék során szerezzon tapasztalatokat, gyakorolja be a képességeket, szokásokat, így a játék a személyiségfejlesztés alapvető eszközévé válhat,
- legyen komplex tevékenység,
- célja az életviteli és viselkedési szabályok megalapozása
- az anyanyelvi nevelés, és a nonverbális kommunikáció alakítására szolgál,
- szabad játéktevékenység legyen, a szabad játék emberformáló, gazdagító hatású,
- biztosítani kell az alapvető feltételeket-hely, idő, eszköz- és élményeket,
- pedagógusok megfelelő magatartásmintát adjanak,
- játék során lehetőség adódik az egyéni fejlesztés lehetőségeire,
- a klasszikus játékfajták: gyakorló, szerep, barkácsolás, dramatizálás, bábozás, építő, konstruáló, és szabályjáték,
- a játék szabályait vele is be kell tartatni.

3. Mozgás

Cél:

- a mozgás megszerettetése,
- egészséges életmód kialakítása,
- mozgástapasztalatok, pszichomotoros képességek fejlesztése.

Feladat:

- amennyiben mozgása nem összehangolt, nem koordinált, nem megfelelő ritmusú, nem tudja felmérni a térbeli viszonyokat helyesen, így fejlesztésre szorul,
- finom motorika fejlesztése,
- legyen képes természetes mozgásokra,

- prevenció, korrekció feladatok tervezése, koordinált mozgás kialakítása.

4. Külső világ tevékeny megismerése

Feladat:

A gyermek érdeklődésének felkeltése, ébrentartása, megismerési vágyának kielégítése. Viselkedési és erkölcsi normák bevezetése játékos formában, az Ünnepeink megélésének lehetőségével.

5. Ének, énekes játék

Cél:

- A zenei anyanyelv megalapozása.

Feladat:

- zenei élményhez juttatás, érzelmek, hangulatok teremtése,
- zenei emlékezet fejlesztése, mozgásfejlesztés, képzeletfejlesztés,
- hallás, éneklés, ritmusérzék, zenei formaérzék fejlesztés,
- népi dalos játékok, tánc megszerettetése,
- kapcsolódjanak be, és szívesen vegyenek részt az ének, énekesjáték-foglalkozásokba a gyermekek.

6. Rajzolás, mintázás

A világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé. Egyéni fejlettségi szintnek megfelelően szívesen alkosson, vegyen részt a foglalkozásokon, alakuljon ki az igénye a megtapasztalásra, megfigyelések megalkotására, más emberek alkotásainak rácsodálkozására.

Feladat:

- fejleszteni a vizuális észlelést, emlékezetet, képzeletet, gondolkodást, finommotorikai készséget,
- figyelniük kell alkotásaikat, mert visszatükrözik érzelmeiket is,
- mintakövetés- segítségadás a változatos technikák, megoldási módok alkalmazásánál.

A nevelés célja értelmi fejlettség terén

- próbálja meg elsajátítani, majd betartani a szokásokat, szabályokat,
- próbáljon önállóan étkezni, önmagát kiszolgálni,
- próbálja meg környezetét, és személyes holmiját tisztán, esztétikusan tartani, merjen segítséget kérni,
- a sokoldalú érzékszervi megtapasztalás legyen tanulásának az alapja,
- elemi ismeretekkel rendelkezzen önmagáról, és a környezetéről,
- beszéde érthető legyen, tudjon kommunikálni, értesse meg magát fejlettségi szintjéhez képest,
- figyelmét bizonyos ideig le lehessen kötni, és legyen érdeklődő.

Érzelmi-akarati fejlettségi területén

- testi-lelki komfortérzésében akaratosan vegyen részt, vagy bátran kérjen segítséget,
- amennyiben tud, nyújtson segítséget a társainak, és a kisebbeknek,

- alakuljon ki az „én-tudat”, az önismeret, és a megfelelő viselkedési formák.

Szociális fejlettség területén

- vegyen részt a környezete rendbetartásánál, annak tisztaságának megőrzésénél,
- beszéde érthető legyen, egyszerű mondatokban tudja megfogalmazni azt,
- érezze a gyermek, hogy nyugodt légkörben van, szükség van rá a csoportban, vannak barátai, közös élmények, együttjátászás, együttdolgozás,
- a viselkedés alapszabályait próbálja elsajátítani.

A hátrányos helyzetű (HH) és a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek befogadása

Alapelveink:

- Gyermekünk eltérő szociokulturális környezetből kerülnek az óvodába. Fontos feladatunk az egyéni sorsokkal való törődés. Ennek a munkának hagyományai vannak az óvodában, ezért a jövőt illetően is lesznek feladataink.
- A gyermekvédelmi munka valamennyi óvónő feladatkörébe beletartozik. Feladatuk a gyermekvédelmi esetek feltérképezése, adatszolgáltatás, környeztanulmány készítése a hatóság számára, a pedagógiai munka koordinálása, kapcsolattartás a családsegítő szolgálattal, esetleg Nevelési Tanácsadóval és Szakértő Bizottsággal, szükség esetén a hatósággal.
- Az óvónők évente egy alkalommal értékelik a gyermekvédelmi munkát, a vezető óvónőt tevékenységükről folyamatosan tájékoztatják
- Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Úgy szervezi az óvodai környezetet, hogy hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot. Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság elfogadó, segítő, támogató attitűd, szervezettség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvónő nevelő fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.
- Migráns gyermekeinek nevelése során biztosítjuk az önazonosulás megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.
- Elvárás, hogy a gyermek személyiségének, emberi méltóságának és jogainak tiszteletben tartása valósuljon meg.
- Az óvodai nevelés során a gyermeket ne érje hátrányos megkülönböztetés semmilyen okból. Tartsuk tiszteletben a gyermek gondolati-lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogát.
- Humánus, megértő, egyéni bánásmóddal a családok saját gyermeke iránti felelősségének erősítése. kiemelt feladat

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, a jogaik tiszteletben tartása, gyermeki személyiségük harmonikus fejlődése.
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása, az eltérő szociokulturális környezetből érkező gyermekek számára.

- A gyermekvédelmi törvényben meghatározott jelzőrendszer aktív működése valamennyi pedagógus bevonásával.

A Körösladányi ÁMK Zöldág Napköziotthonos Óvoda –a településen élő gyermekeinek gyakran sajátos helyzetét szem előtt tartva- többféle intézményi programot működtet annak érdekében, hogy az esélyegyenlőséget valamennyi körösladányi óvodás gyermek számára biztosítsa.

A 2000-es évek elején felmértük az óvoda partnereinek igényét és elégedettségét. A vizsgálat az alapját képezte további céljaink és feladataink meghatározásának.

Intézményünk a múltban is igyekezett megragadni minden olyan lehetőséget, mellyel a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeinket támogathattuk. Éveken át működött az IPR program, melyet 2012 óta óvodai fejlesztő programként folytatunk. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 173.§-ban meghatározásra került az az óvodai fejlesztő program megszervezésének feltétele.

Feladatunk:

- Az itt leírt szempontok alapján végezzük a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat, a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet szervezünk.
- Szoros, mondhatni, hogy napi kapcsolatot ápolunk a gyermekek szüleit segítő,- településünkön és azon túl –működő szolgálatokkal. (családsegítő szolgálat, védőnői szolgálat, gyermekorvos, gyermekjóléti szolgálat, a település civil szervezetei, stb.)
- Valamennyi gyermekünk képességét többféle mérési eredmény alapján- DIFER, Szól-e? KOFA, „Ez én vagyok”, „Lehetek iskolás?”, stb- egyéni fejlesztési tervben meghatározott módon zárkóztatjuk fel a lemaradást, illetve gondozzuk a tehetségét.
- A mérési eredményekről, a fejlődés üteméről rendszeresen-évente legalább négyszer-személyes formában tájékoztatjuk a szülőket, nevelőszülőket/gyermekevédelmi gyámokat.
- Amennyiben úgy ítéljük meg, hogy a mérési eredmények, valamint a folyamatos megfigyelések azt támasztják alá, hogy a gyermek valamilyen irányú eltérést mutat a fejlődésben a kortársaihoz képest, úgy a szakszolgálat munkatársaihoz irányítjuk egyéni képességvizsgálatra.
- Az ott meghatározott szakvélemény alapján az intézményben biztosítjuk számára az egyéni bánásmódot. A felzárkóztatásokat, tehetséggondozásokat kiváló, az intézmény alkalmazásában álló szakemberek végzik.
- Elkötelezettek vagyunk a hátrányos helyzet csökkentése mellett. A környezeti nevelésre épülő, személyiségfejlesztő pedagógiai programunk megvalósítása során külön hangsúlyt fektetünk a gyermekek és szülők közös részvételével szervezett programjainkra,-ünnepeinkhez kötött

játszóházak, intézményi nyílt napok, stb.- ahol lehetőségünk nyílik szorosabb kapcsolat, mélyebb beszélgetések kialakítására, illetve a szülők bizonyos szintű edukációjára.

- A gyermeki jogok védelme mindenkinek kötelessége, aki gyermekek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik Az általános elvárások közül kiemelten fontos az időben történő jelzés. Ha a pedagógus olyan problémát tapasztal, aminek megoldásában már az óvoda jogszerűen nem tud segíteni, köteles jelzéssel élni a gyermekvédelem fórumaihoz /családsegítő/ gyermekjóléti szolgálat, gyámügy/ az intézményi felelős közreműködésével.
- Minden óvodapedagógusnak kötelessége a rábízott gyermekek családi életének, valamint egészségi állapotának folyamatos figyelemmel kísérése, dokumentálása A gyermek életében bekövetkező kedvezőtlen változásokat jelentenie kell az óvoda gyermekvédelmi felelősének!
- Óvodánk figyelmet fordít a prevencióra, a segítségnyújtásra, a hátrányos helyzet csökkentésére, a veszélyeztettség megelőzésére. A veszélyeztető tényezők észlelése esetén a gyermekvédelmi felelős az óvodapedagógussal együtt felderíti a fejlődést akadályozó okokat, feltérképezi a család környezetét, szociális helyzetét, majd szükség szerint felveszi a kapcsolatot az illetékes szakemberekkel, szakintézményekkel.
- Nevelő munkánk során figyelembe vesszük a differenciált fejlesztés lehetőségeit. Az intézmény dolgozói a rendelkezésre álló eszközök segítségével törekednek a prevencióra: többszöri családlátogatás, odafigyelő beszélgetések a szülővel, rendszeres tájékoztatás a kisgyermek fejlődéséről, fejlesztő foglalkozások szervezése, az ezeken történő rendszeres részvétel biztosítása, valamint a külső szakemberekkel történő információcsere.
- Az óvodai szociális segítő tevékenysége is jelen van intézményünkben. Célja a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával az óvodás- és iskoláskorú gyermekek sikeres előmenetelének támogatása, egészségfejlesztése, veszélyeztetettségének megelőzése, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetésében való közreműködés. A szociális segítő kéthetente csütörtökön jön az óvodába és végzi feladatát.

A nevelési év során végzett folyamatos feladatok:

- Folyamatos kapcsolattartás a kolléganőkkel, tájékozódás, tájékoztatás gyermekvédelmi kérdésekkel kapcsolatosan.
- Megbeszélés az óvodapedagógusok és segítő szakemberek között a szükséges feladatokról, a felmerülő nehézségekről, az egyéni differenciálás lehetőségeiről- elsősorban a tanköteles korú és a hátrányos helyzetű gyerekek körében
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat által szervezett észlelő és jelzőrendszeri esetmegbeszéléseken , szakami fórumokon , konferenciákon való részvétel .
- Pályázatok kiírásának figyelemmel kísérése , hogy minden támogatáshoz hozzájuttassuk a hátrányos helyzetben élő gyermekeket.
- A gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változásának folyamatos figyelemmel kísérése.
- Kiszűrt gyerekek családjával való foglalkozás, segítség:
- Szakemberhez való irányítás
- segélyek, támogatások elmagyarázása
- gyakorlás segítése, figyelemmel kísérése
- Óvodai mulasztások figyelése, majd jelzése Családsegítő Szolgálat, komolyabb esetben Gyámhatóság felé (kiemelten kezelve a HH, HHH,- veszélyeztetett gyerekeket) Felelős: Intézményvezető , gyermekvédelmi felelős ,óvodapedagógusok
- Gyermekvédelmi esetmegbeszélés gyermekvédelmi felelős és óvónők között Felelős: Gyermekvédelmi felelős
- Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálattal való egyeztetés, esetmegbeszélés Felelős: Gyermekvédelmi felelős

Kapcsolattartás a segítő intézményekkel

- Szülői munkaközösség
- Pedagógiai Szakszolgálat, pszichológus – iskolaérettségi vizsgálat, tanácsadás
- Polgármesteri Hivatal – Szociális munkacsoport
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Gyermekorvos
- Védőnők
- Rendőrség
- Gyámhatóság
- Iskola: gyermekvédelmi felelős, első osztályos tanítónők

- Nevelőszülői tanácsadók, gyermekvédelmi gyámok

Megsegítés lehetőségei:

- szükség esetén családlátogatás
- fejlesztő, felzárkóztató óvodai programok
- nevelési tanácsadó, családsegítés
- rendszeres és rendkívüli támogatások
- a gyermek feltétel nélküli elfogadása, szeretete

Felhasznált irodalom

- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról;
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről;
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról;
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- Nagyné Réz Ilona (2001): Egyéni fejlesztési tervek gyűjteménye. ELTE BGGYFK. Budapest. Online: <http://www.beszed.hu/repository/645.pdf>;
- Radicsné Szerencsés Terézia (2008): Minőségi munka a tanítási órákon. Módszerek a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez. APC - Stúdió, Gyula.
- Rosta Katalin (szerk.,2005): Add a kezed! A mentális fejlődés segítése sajátos nevelési igényű gyermekeknél. Logopédia Kiadó, Budapest.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- Helyi Esélyegyenlőségi Program Körösladány Város Önkormányzata 2018-2023

Záró rendelkezések

A Sajátos pedagógiai feladatok című dokumentumot a képviselő-testület.....számú határozatával
elfogadta/ nem fogadta el.

P.H.

polgármester

A dokumentum módosítására javaslatot tehet bármely pedagógus, fenntartó, a szülők munkaközössége.

A dokumentum elkészítéséről és közzétételéről, mint óvodavezető gondoskodom.

Kelt: Körösladány, 2020. év 03. hónapnap

.....

Óvodavezető

P.H.

.....

ÁMK igazgató

Legitimációs záradék

A Nkt.tv. 25.§ szerint a köznevelési intézménydokumentumát a nevelőtestület az SZMK véleményének kikérésével fogadja el. A dokumentumok nyilvánosak.

1. Elfogadó határozat

Az intézmény nevelőtestülete a dokumentum tartalmát megismerte, nevelőtestületi értekezleten megvitatta, és elfogadta.

Kelt: Körösladány, 2020. év 03. hónap 02. nap

.....

a nevelőtestület képviselője

2. Véleményezési jog gyakorlása

A Nkt.25.§-a szerint biztosított jogánál fogva a KÁMK „Zöldág Napköziotthonos Óvoda, szülői munkaközössége (SZMK) nevében kijelentem, hogy az intézményi beszámoló tartalmát megismertem, annak tartalmával egyetértek.

Kelt: Körösladány, 2020. év 03. hónap 02. nap

.....

SZMK elnöke

Záró rendelkezések

A Sajátos pedagógiai feladatok című dokumentumot a képviselő-testület.....

véleményezte.

[Handwritten signature]
.....
polgármester

A dokumentum módosítására javaslatot tehet bármely pedagógus, fenntartó, a szülők munkaközössége.

A dokumentum elkészítéséről és közzétételéről, mint óvodavezető gondoskodom.

Kelt: Körösladány, 2020. év 03. hónap *02* nap

[Handwritten signature]
.....
Óvodavezető
.....
AMK igazgató

Legitimációs záradék

A Nkt.tv. 25.§ szerint a köznevelési intézménydokumentumát a nevelőtestület az SZMK véleményének kikérésével fogadja el. A dokumentumok nyilvánosak.

1. Elfogadó határozat

Az intézmény nevelőtestülete a dokumentum tartalmát megismerte, nevelőtestületi értekezleten megvitatta, és elfogadta.

Kelt: Körösladány, 2020.év 03. hónap 02.nap

[Handwritten signature]
.....
a nevelőtestület képviselője

2. Véleményezési jog gyakorlása

A Nkt.25.§-a szerint biztosított jogánál fogva a KÁMK „Zöldág Napköziotthonos Óvoda, szülői munkaközössége (SZMK) nevében kijelentem, hogy az intézményi beszámoló tartalmát megismertem, annak tartalmával egyetértek.

Kelt: Körösladány, 2020.év 03. hónap 02.nap

[Handwritten signature]
.....

SZMK elnöke

Körösladányi Általános Művelődési Központ

„Zöldág” Napköziotthonos Óvoda

5516 Körösladány, Arany János utca 5.

E-mail: zoldagovi@gmail.com

Tel/fax: 66/474-061; OM azonosító: 201 996

Jegyzőkönyv

Az intézmény sajátos nevelési feladatai című szakmai alapkokumentum elfogadásáról

Helye: KÁMK Zöldág Napköziotthonos Óvoda 5516 Körösladány, Arany J.u.5.

Időpontja:2020. március 2.

Jegyzőkönyvvezető: Szatmári Gáborné

Jelenlévők: Az óvoda nevelőtestülete

Jelenlévők hozzászólása:

- Az értekezleten Kardosné Bödök Júlia ismertette a dokumentum elkészítésének –a pedagógiai program kibővítésének fontosságát, a sajátos nevelési igényű gyermekek feladatellátását.
- A nevelőtestület tagjai közül Nagy Mariann óvónő hozzászólásában elmondta, hogy nagyon nehéz külön foglalkozni az egyéni bánásmódra jogosult gyermekekkel. Ennek oka a magas csoportlétszám, a csoporton belüli magas SNI szám és a kompetencia hiánya. Mindezek ellenére mindent megtesznek az egyénileg történő képességfejlesztés megvalósulásáért.
- Szurgentné Ombodi Bernadett a saját csoportjában fellelhető hasonló problémáról beszélt. Úgy véli, ha lehetőség lenne az ágazati jogszabály által előírtállandó gyógy-pedagógiai asszisztens foglalkoztatására azokban a csoportokban, ahol SNI gyermek van, sokkal nyugodtabb és hatékonyabb lenne a nevelőmunka.
- Kardosné Bödök Júlia válaszként elmondta, hogy sajnos az ágazati jogszabály többnyire nincs összhangban a költségvetést meghatározó törvénnyel.

A nevelőtestület egyhangúlag elfogadta az új dokumentumot.

Szatmári Gáborné

jegyzőkönyvvezető

Nagy Mariann

hitelesítő

Kardosné Bödök Júlia
óvodavezető

Kelt: Körösladány, 2020.03.02.

Körösladányi Általános Művelődési Központ

„Zöldág” Napköziotthonos Óvoda

5516 Körösladány, Arany János utca 5.

E-mail: zoldagovi@gmail.com

Tel/fax: 66/474-061; OM azonosító: 201 996

Jelenléti ív

Nevelőtestületi értekezlet

Az intézmény sajátos nevelési feladatai című szakmai alapkokumentum elfogadásáról

Név	Aláírás
KARDOSNÉ BÖDÖKI JÚLIA	Kardosné Bódóki Júlia
HADARÉK-PUSKÁS MARIANNA	Hadarék-Puskás Marianna
BAKNÉ LATYÁK GABRIELLA	Bakné Latyak Gabriella
FEKETEÉNE LAKATOS ÁGNES	Feketeéne Lakatos Ágnes
KALÁBÉNE VÁRADI Tünde	Kalabéne Váradi Tünde
NAGY MARIANN ANIKÓ	Nagy Mariann Anikó
SURGENTNÉ OMBODI BERNABETT	
HELMECZI VIVIEN	Helmeczi Vivien
ELEK JULIANNA	Elek Julianna
TASI MÁLIA	Tasi Mária
RATHÁZI FÁBORGNÉ (JESZ.K.V.)	Ratházi Fábórné (Jesz.K.V.)

Kelt: Körösladány, 2020.03.02.